

UiO : **Det juridiske fakultet**

Lempingsregelen i ekteskapsloven § 65 i praksis.
En analyse av lagmannsrettsdommer fra 2007 til
2016.

Kandidatnummer: 647

Leveringsfrist: 25. april 2017

Antall ord: 15 836

Innholdsfortegnelse

1	PROBLEMSTILLING.....	1
2	HOVEDINNHALDET I EL. § 65	1
2.1	Innledning.....	1
2.2	El. § 65 første ledd – urimelighetsvurderingen	3
2.3	El. § 65 annet ledd – søksmålsfristen	5
2.4	Alminnelige ugyldighetsregler	6
2.5	Rt. 2001 s. 716.....	7
2.6	Rt. 1990 s. 1106.....	9
2.7	Rt. 1999 s. 718.....	10
2.8	Målestokkene.....	11
2.8.1	Avviket fra lovens deklatoriske regler	11
2.8.2	Brakt inn.....	11
3	LAGMANNSPRAKSIS 2007-2016	11
3.1	LG-2015-139087	12
3.2	LE-2014-59320.....	13
3.3	LA-2014-111873	15
3.4	LB-2013-145793	16
3.5	LH-2013-154227	18
3.6	LB-2013-6498	19
3.7	LE-2013-110698.....	20
3.8	LA-2013-29609	21
3.9	LG-2012-168185	22
3.10	LA-2012-151819	23
3.11	LG-2012-1578	25
3.12	LA-2011-84441	26
3.13	LB-2011-197364-2	27
3.14	LG-2011-27150	28
3.15	LB-2010-172934	29
3.16	LB-2009-161600	30
3.17	LG-2008-68015	31
3.18	LA-2007-110071	31
3.19	LG-2007-67474	32
4	LAGMANNSPRAKSIS BRUK AV MÅLESTOKKENE	33

4.1	Avviket fra lovens deklarasjoniske regler hvor retten lempet skifteavtalen.....	33
4.1.1	LA-2013-29609.....	33
4.1.2	LA-2011-84441.....	34
4.1.3	LA-2012-151819.....	34
4.1.4	LB-2010-172934.....	34
4.1.5	LG-2011-27150.....	34
4.1.6	LG-2008-68015.....	35
4.1.7	LA-2007-110071.....	35
4.2	Avviket fra lovens deklarasjoniske regler hvor retten ikke lempet skifteavtalen.....	35
4.2.1	LG-2015-139087.....	35
4.2.2	LE-2014-59320.....	35
4.2.3	LE-2014-59320.....	36
4.2.4	LA-2014-11873.....	36
4.2.5	LB-2013-145793.....	36
4.2.6	LB-2013-6498.....	37
4.2.7	LE-2013-110698.....	37
4.2.8	LG-2012-168185.....	38
4.2.9	LG-2007-67474.....	38
4.3	Brakt inn - hvor retten lempet skifteavtalen.....	39
4.3.1	LA-2013-29609.....	39
4.3.2	LA-2012-151819.....	39
4.4	Brakt inn - hvor retten ikke lempet skifteavtalen.....	39
4.4.1	LA-2014-11873.....	39
4.4.2	LB-2009-161600.....	39
5	ILLOJALITET, BRISTENDE FORUTSETNINGER, OG PRESSET SITUASJON.....	40
5.1.1	LB-2010-172934.....	40
5.1.2	LG-2011-27150.....	40
6	FELLESTREKK VED DE SKIFTEAVTALENE SOM BLE LEMPET/IKKE LEMPET.....	40
6.1	Kvinner og menn.....	40
6.2	Avvik fra lovens deklarasjoniske regler, hensyn til barnene.....	41
6.3	Brakt inn og avviket fra lovens deklarasjoniske regler.....	42
7	ANDRE FAKTORER SOM ER VEKTLAGT AV LAGMANNSSRETTEEN.....	42
7.1	Partenes bevissthet.....	43
7.2	Uriktig opplysning.....	43

8	LAGMANNSPRAKSISS SETT OPP MOT RT. 2001 S. 716.....	43
8.1	Illojalitet.....	43
8.2	Avvik fra deklarasjonsrett.....	44
8.3	Beskytte den svake part/behov for midler i fremtiden	44
9	AVSLUTTENDE BETRAKTNINGER.....	45
10	LITTERATURLISTE.....	47

1 Problemstilling

Ekteskap er en sosial og rettslig institusjon som inngås ved at to personer gifter seg. Ekteskapsloven, lov-1999-07-04-47, regulerer hvem som kan gifte seg. Loven regulerer hvordan et ekteskap inngås og oppløses, samt formuesforholdet mellom ektefeller.

I 2016 ble det inngått 22 537 ekteskap. Samme år var det 9 345 som skilte seg og 10 842 som separerte seg. Ikke siden 2006 har færre inngått ekteskap.

I denne masteroppgaven ser jeg på lempingsregelen i ekteskapsloven § 65 i praksis. Ekteskapslovens regler hindrer ikke at ektefellene inngår en skifteavtale. En skifteavtale er en avtale som inngås i forbindelse med et aktuelt forestående skifteoppgjør. Likevel kan skifteavtalen settes helt eller delvis til side hvis den virker urimelig overfor en av partene. Retten kan i stedet for å sette skifteavtalen til side, tilkjenne den urimelig stilte ektefellen et beløp fra den andre ektefellen. Søksmålet må være reist innen tre år etter skifteavtalens inngåelse.

Oppgaven går ut på å analysere lagmannsrettsdommer i perioden 2007 til 2016. Bestemmelsen regulerer hvorvidt en skifteavtale er urimelig. I masteroppgaven ser jeg blant annet på hvorvidt lagmannsretten vurderer de to målestokkene i Rt. 2001 s 716. Jeg vurderer hvorvidt lagmannsretten har vektlagt andre faktorer. Jeg forsøker også å få en pekepinn på lagmannsrettens oppfølging av Høyesteretts terskel.

2 Hovedinnholdet i el. § 65

2.1 Innledning

Hovedregelen for deling av boet ved skilsmisse reguleres av el. § 58. Utgangspunktet i bestemmelsen er at ektefellenes samlede formue skal deles likt. Imidlertid kan det kreves skjevdeling, jf. el. § 59. Det er i tillegg enkelte spesialbestemmelser hva gjelder deling i el. §§ 61-64. Det følger av el. § 65 første punktum at det foreligger avtalefrihet ved skilsmisseoppjøret, slik at reglene etter ekteskapsloven ikke er til hinder for hva ektefellene vil avtale. Skifte-reglene er deklatoriske. Ektefellene står fritt til å avtale hvordan delingen skal skje. De har eksempelvis fri rådighet til å komme til enighet om den ene skal ha 1/3 og den andre 2/3 av nettoen, om det gis fullstendig avkall på formuen av den ene ektefellen, eller andre løsninger

som ektefellene kommer til enighet om. I ekteskapsloven av 1918 var det § 59 som regulerte forholdet som reguleres av § 65 i gjeldende ekteskapslov. Ekteskapsloven av 1918 § 59 første ledd inneholdt regler om erstatning, oppreisning og underholdsbidrag. Dette er ikke opprettholdt i ekteskapsloven av 1991. Ekteskapsloven av 1918 § 59 annet ledd hadde ordlyden ”åpenbart ubillig”.

Det fremkommer av forarbeidene at avtaleloven § 36 ikke kan anvendes ved endringer i formuesordningen.¹ Skjønnstemaet i avtaleloven § 36 og el. § 65 er i realiteten det samme. Utvalget mente det var best å ha en selvstendig lempingsregel i ekteskapsloven. Utvalget foretrakk å ha en egen bestemmelse i ekteskapsloven vedrørende oppgjøret. Avtalefriheten ville vært til stede uten denne lovfestingen, men utvalget fant det hensiktsmessig å ha dette lovfestet. Ut i fra informasjonshensynet mente utvalget det kunne lovfestet at avtalen helt eller delvis kan sette til side dersom den er åpenbart urimelig. ”Åpenbart” ble senere tatt ut, se side fire nedenfor.

Ekteskapsloven § 65 første ledd bør ses i lys av både avtaleloven § 36 og ekteskapsloven § 46 annet ledd. El. § 46 annet ledd gjelder lemping av ektepakter. Dersom en avtale er inngått med tanke på et hypotetisk fremtidig oppgjør, reguleres den av el. § 46. Er det derimot et aktuelt forestående oppgjør, reguleres avtalen av el. § 65. Det er naturlig å se urimelighetsvurderingen i § 46 annet ledd og § 65 første ledd i lys av hverandre da flere av de samme forholdene vil gjøre seg gjeldende. Derfor kan urimelighetsvurderingene ha betydning for hverandre.

Det avgrenses mot deling mellom samboere hvor det vil være avtaleloven § 36 som regulerer forholdet, jf. Rt. 2011 s. 1168.

Ved skifteavtaler gjelder det ingen formkrav. Det foreligger altså ingen krav om ektepakts form og avtalen er ikke underlagt de innholdsmessige reglene i lovens kapittel 9. Avtalen må være inngått i forbindelse med en aktuell separasjon eller skilsmisse. Dersom det derimot er en forhåndsavtale om et hypotetisk fremtidig oppgjør, vil avtalen anses å gå under reglene i lovens kapittel 9 som omhandler de økonomiske forhold mellom ektefellene.² Avtaler som regulerer skiftet ved en hypotetisk skilsmisse må følge lovens preseptoriske regler og må være

---

¹ NOU 1987:30 s. 136

² NOU 1987:30 s. 135

skrevet i ektepakts form.³ Dersom ektefellene ikke har opphevet samlivet, men mener et brudd er nært forestående og har startet oppløsningen av de økonomiske bånd, vil avtalen være gyldig uavhengig formkrav. Imidlertid sier Ekteskapslovsutvalget at det i slike tilfeller ikke må gå for lang tid til det begjæres separasjon eller skilsmisse.⁴

2.2 EI. § 65 første ledd – urimelighetsvurderingen

Etter el. § 65 annet punktum må avtalen virke ”urimelig” for at den skal kunne settes helt eller delvis ut av kraft. Urimeghetsvurderingen er skjønsmessig og vil ikke i vesentlig grad skille seg fra urimeghetsvurderingen i avtaleloven § 36.⁵ Som det fremkommer i ”Ekteskapsloven med kommentarer bind 1” skal urimeghetsvurderingen i el. §§ 46 og 65 bygge på ”en helhetsvurdering av begge parters situasjon”⁶. Videre påpeker ”Ekteskapsloven – og enkelte andre lover med kommentarer” at med ”urimegh” menes en rettslig standard ”som ikke ute videre sier noe om hvor store avvik fra en rimelig løsning som skal til for at avtalen kan settes til side”.⁷ Komiteen mente det forelå grunn til å lovfeste en kvalifisering av urimeghetsgraden.⁸ De mente ”Det ligger også i formuleringen ”urimegh” at et vilkår må være positivt urimegh for at det skal kunne lempes; det er selvfølgelig ikke nok at det kan tenkes rimeligere løsninger. ”Urimegh” må oppfattes som seg selv et ganske strengt kriterium, som det ikke vil være kurant å påberope.”⁹ Det påpekes i forarbeidene at regelen er sterkt skjønsmessig. I ekteskapsloven av 1918 § 59 var det uklart om man ved urimeghetsvurderingen ”kan ta hensyn til annet enn forhold som forelå da avtalen ble inngått”.¹⁰ I ekteskapsloven av 1991 § 65 består lempingsvurderingen av en ”totalvurdering av avtalens innhold, forholdene ved avtalens inngåelse, partenes stilling, senere inntrådte forhold og omstendighetene for øvrig”, jf. Rt.2001 s. 716 (på side 721), jf. Rt. 1999 s. 718.¹¹ Ektefellen må selv bære risikoen for sin

---

³ Strøm Bull (1993) s. 176

⁴ NOU 1987:30 s. 135

⁵ NOU 1987:30 s. 135

⁶ Holmøy, Lødrup, Asland (2013) s. 353

⁷ Holmøy, Lødrup (2001) s. 456

⁸ NOU 1987:30 s. 135

⁹ NOU 1987:30 s. 135, 136

¹⁰ NOU 1987:30 s. 135, 136

¹¹ Lødrup, Sverdrup (2016) s. 328

egen uvitenhet eller manglende forståelse av hva som bestemmes i ektepakten, jf. Rt. 1999 s. 718, Rt. 1990 s. 1094.¹² Det samme vil gjelde for skifteavtaler.

Justisdepartementets syn er at det i visse saker vil være den rimeligste løsningen å sette skifteavtalen helt eller delvis til side, samt at den beste løsningen i andre saker er økonomisk kompensasjon. Departementet var åpen for begge disse formene for lemping.¹³

Utvalget vurderte avtaleloven § 36 og hvorvidt den ville være gyldig ved avtaler av familierettslig art og økonomisk karakter. Utvalget mente at § 36 ikke kunne brukes på avtaler om endringer i formuesordningen, og vurderte så om § 36 kunne komme til anvendelse ved et konkret oppgjør da skjønnsstemaet er av samme karakter. Utvalget uttalte at de fortrakk å ha en egen lempingsbestemmelse i ekteskapsloven. Utvalget ønsket å lovfeste skifteoppgjørets avtalefrihet. Selv om utvalget mente at en slik avtalefrihet var til stede uten en egen lempingsbestemmelse, mente utvalget det var hensiktsmessig å lovfeste dette i ekteskapsloven. Utvalget ønsket videre å presisere i lovbestemmelsen at avtalen helt eller delvis kunne settes til side hvis den virket åpenbart urimelig. Ønsket om å få dette inn i ekteskapsloven var begrunnet med informasjonshensynet.¹⁴

Justisdepartementet mente det ikke var behov for en kvalifisering av urimelighetsgraden. Departementet foretrakk ”urimelig” fremfor ”åpenbart urimelig”. Departementet mente vurderingstemaet burde være det samme som ved avtaleloven § 36.¹⁵

I den tidligere ekteskapslov av 1918 var kravet at avtalen måtte være ”åpenbart ubillig”. Ved ekteskapsloven av 1991 foreslo utvalget ”åpenbart” urimelig, med den begrunnelse at ikkejurister skulle kunne forstå skjønnsstemaet. Denne presiseringen av skjønnsstemaet ville kunne forhindre unødige tvister.¹⁶ Utvalget uttalte at skjønnsstemaet i el. § 65 ikke skilte seg i vesentlig grad fra avtaleloven § 36.¹⁷ Utvalget mente dette var nødvendig for at leseren skal få den

---

¹² Lødrup, Sverdrup (2016) s. 329

¹³ Ot.prp.nr. 28 (1990-91) Om lov om ekteskap s. 80

¹⁴ NOU 1987:30 s. 136

¹⁵ Ot.prp.nr.28 (1990-1991) s. 124

¹⁶ NOU 1987:30 s. 136

¹⁷ NOU 1987:30 s. 135

nødvendige veiledningen han trenger til forståelse av skjønnsstemaet.¹⁸ Justiskomiteen vurderte hvorvidt det ville være hensiktsmessig å ta inn ”åpenbart urimelig” eller ”klart urimelig” i loven. Justiskomiteen var enig med departementet i at det ikke var hensiktsmessig å lovfeste en kvalifisering av urimelighetsgraden.¹⁹ Utvalget mente en presisering av urimelighetsgraden, ”åpenbart”, ville kunne bidra til å forhindre unødige tvister. Dette begrunnet med at adgangen til å sette en avtale helt eller delvis til side er snever, slik at en presisering av skjønnsstemaet kunne veilede leseren.²⁰

Utvalget mente § 65 er formulert slik at det også er adgang til å vektlegge etterfølgende forhold. Det ble presisert av utvalget at forhold inntrådte etter at avtalen er inngått kun kan vektlegges hvis forholdet er av ekstraordinær karakter. Utvalget gav et eksempel hvor nye takstregler kan gjøre vesentlige endringer på verdigrunnlaget, uten at dette kunne forutses. Det vil da være adgang til å vektlegge etterfølgende forhold.²¹

Det følger av el. § 65 første ledd tredje punktum at ”i stedet for å sette avtalen ut av kraft, kan retten bestemme at ektefelle som blir urimelig dårlig stilt, blir tilkjent et beløp fra den andre ektefellen”.

2.3 El. § 65 annet ledd – søksmålsfristen

Annet ledd har en søksmålsfrist på tre år. Utvalgets flertall, med unntak av Holmøy, ønsket å redusere fristen til ett år. Det var begrunnet med hensynet til ro etter ferdigstilling av skifteavtalen. Utvalget anså søksmålsfrist på ett år for å være tilstrekkelig god tid til. Utvalget påpekte at det ville være lite rimelig å endre på en avtale som var inngått for en stund siden.

Jo lengre tid det tar etter avtaleinngåelsen før det kreves lemping, jo mer heves terskelen for lemping. Når det har gått en stund, vil det ved urimelighetsvurderingen es på om ektefellen har innrettet seg etter avtalen. Tidspunktet for når lemping blir krevet vil altså kunne ha betydning for vurderingen.²²

---

¹⁸ NOU 1987:30 s. 136

¹⁹ NOU 1987:30 s. 135

²⁰ NOU 1987:30 s. 136

²¹ NOU 1987:30 s. 136

²² Lødrup, Sverdrup (2016) s. 334-335

2.4 Alminnelige ugyldighetsregler

De alminnelige avtalerettslige ugyldighetsregler kan komme til anvendelse også i familieretten. Det kan påberopes at avtalen er ugyldig dersom det foreligger mangler ved selve avtaleinngåelsen, som eksempelvis tvang, svik og utnyttelse. Forarbeidene antar at avtaleloven § 33 kan komme til anvendelse dersom avtalen strider mot ærbarhet og god tro.²³ Mellom ektefellene foreligger det en gjensidig lojalitetsplikt, og ”kravene til oppriktighet og lojalitet er strengere enn i vanlige formuerettslige forhold, jf. Rt. 1969 s. 901 og Rt. 1970 s. 561”, Rt. 1999 s. 718 (på side 725). Lojalitetssynspunktet som nevnt ovenfor slår sjelden gjennom i praksis, ”idet det må knyttes til om avtalen kan stemples som urimelig”.²⁴ I Rt. 2001 s. 716 hadde ikke ektemannen oppfylt lojalitetskravet når det gjaldt en aksjekapitalutvidelse i form av emisjon, men avtalen hadde totalt sett ikke et urimelig innhold og det ble derfor ingen revisjon av avtalen.²⁵

Tvang er etter avtaleretten en ugyldighetsgrunn. Avtl. §§ 28 og 29 regulerer tvang ved avtaleinngåelse. Svik reguleres av avtl. § 30. Denne bestemmelsen er imidlertid relativt betydningsløs, da det er vanskelig å bevise at det forelå et bevisst, svikaktig forhold. Dessuten foretrekker domstolene å anvende avtl. §§ 33 eller 36 som ugyldighetsgrunn, da dette anses for å være mindre vanærende.²⁶ Ulempen med avtl. § 33 er at det er vanskelig å si hvilke tilfeller som går under denne bestemmelsen.²⁷ Redelighetsvurderingen skal være objektiv. Med andre ord er det alminnelige krav til redelig opptreden, og ikke hvordan løftemottageren selv anser sin opptreden. Avtalelovens bestemmelser om tvang og svik, jf. §§ 28 og 29, har blitt gjort overflødig da forholdet også vil rammes av avtl. § 33.²⁸

Avtl. §§ 33 og 36 har en del likheter og ulikheter. Den største likheten er at bestemmelsene har et standardpreget kriterium. En ulikhet er at hvis en avtale bryter med avtl. § 33 vil hele avtalen settes til side. Etter avtl. § 36 kan avtalen settes helt eller delvis til side eller endres.

---

²³ NOU 1987:30 s. 136

²⁴ Lødrup, Sverdrup (2016) s. 329

²⁵ Lødrup, Sverdrup (2016) s. 329

²⁶ Woxholth (2017) s. 286

²⁷ Woxholth (2017) s. 289

²⁸ Woxholth (2017) s. 290

Slik vil avtl. § 36 gi et dommeren et vidt skjønn til å bestemme i hvert enkelt tilfelle hvorvidt avtalen skal settes helt eller delvis til side eller endres. Det vil si om avtalen er helt eller delvis ugyldig eller om den skal lempes.

Dessuten vil avtl. § 33 kun omfatte forhold som forelå på avtaletidspunktet. Avtl. § 36 åpner for å i tillegg vurdere etterfølgende forhold. Avtl. § 33 regulerer først og fremst tilblivelsesmangler, mens det først og fremst er avtl. § 36 som vektlegger innholdsmangler, og hvorvidt avtalen strider mot redelighet og god tro.

2.5 Rt. 2001 s. 716

Rt. 2001 s. 716 er den første og eneste dommen fra Høyesterett etter el. § 65. Denne dommen inneholder en del sentrale uttalelser om urimelighetsvurderingen.

I Rt. 2001 s. 716 hadde fellesboligen en verdi på kroner 1,6 millioner. Kvinnen hadde etter ekteskapslovens regler rett til å skjevdele tomten til en verdi av kroner 800 000,-, jf. el. § 59 første ledd. Skifteavtalens innhold var at kvinnen overtok boligen samt felles gjeld på boligen på kroner 650 000,-. Mannen overtok resterende gjeld til fellesboligen på kroner 430 000,-. I tillegg til fellesboligen bestod boet også av aksjer som tilhørte mannen. Etter en emisjonsprosess som pågikk under inngåelsen av skifteavtalen økte mannens aksjer til en verdi av kroner 1,2 millioner,-. Han hadde en gjeld på kroner 260 000,- i forbindelse med aksjene. Etter skifteavtalen fikk mannen aksjenes verdi. Dersom delingen fulgte lovens delingsregler ville mannen fått kroner 400 000,- for huset, samt kroner 600 000,- for aksjene, til sammen kroner 1 million. Kvinnen skulle hatt kroner 1,2 millioner av husets verdi, samt kroner 600 000,- for aksjene, til sammen kroner 1,8 millioner. Etter inngått skifteavtale ønsket kvinnen lemping av avtalen grunnet mannens manglende opplysning om emisjonsprosessen. Byretten tilkjente kvinnen kroner 250 000,-, og lagmannsretten kroner 415 000,-. Kvinnen ble ikke tilkjent noe i Høyesterett.

Emisjonsprosessen i firmaet hvor mannen jobbet, førte til at aksjeverdien steg vesentlig i verdi. Ved samlivsbruddet ble det ikke informert om dette. Ved vurderingen av om avtalen hadde fått et urimelig innhold la Høyesterett blant annet vekt på ”hva den ektefelle som krever lemping, ville ha fått ved et skifte etter ekteskapslovens delingsregler. I tilfeller hvor det er grunnlag for skjevdeling må det tas hensyn til dette.” Høyesterett påpeker at partene ikke er bundet

av lovens delingsregler, jf. el. § 65 første ledd første punktum. Avviket fra deklarasjonsrett er én av de to målestokkene i dommen. Dersom skifteoppkjøret har blitt gjennomført uten å følge lovens regler, ”kan det åpenbart ikke være tilstrekkelig grunn for å sette avtalen til side”. Høyesterett viser til forarbeidene hvor det påpekes at ”urimelig” er et strengt kriterium hvor avtalen må virke ”positivt urimelig” for at avtalen skal kunne lempes.²⁹

En av vurderingene i dommen gikk ut på om aksjene i selskapet var realiserbare, i og med at styret og ”samtlige aksjonærer/partnere” måtte samtykke ved en eventuell overdragelse³⁰, samt at det kun var innenfor en begrenset krets at aksjene kunne overdras. Høyesterett fant likevel ut at aksjene var realiserbare, slik at de derfor måtte inngå i delingsgrunnlaget.³¹

En annen vurdering i dommen gjaldt hvorvidt ektemannen hadde gitt kona de opplysninger som hun hadde krav på vedrørende aksjeemisjonen og hvilken verdi aksjene ville få. Høyesterett viser til tidligere dommer hvor ”det ved inngåelse av familierettslige avtaler stilles strengere krav til lojalitet og oppriktighet enn ved inngåelsen av vanlige formuerettslige avtaler”. Høyesterett uttaler at ektemannen skulle ha opplyst om emisjonen og dens påvirkning av aksjeverdiene.³² Det forelå et visst varsel i 1996 overfor kvinnen om at aksjene kunne selges for mellom kroner en til to millioner,-. Ektemannen ble ikke ansett for å oppfylle lojalitetskravene. Selv om ektemannen ikke hadde oppfylt lojalitetskravene, fant Høyesterett likevel ut at det ikke forelå tilstrekkelig grunnlag til å sette til side avtalen.³³ Det fremstår som at varselet kvinnen fikk om aksjenes verdier fører til at Høyesterett ikke legger så stor vekt på mannens illojalitet.

Som tidligere nevnt tilkjente både byretten og lagmannsretten kvinnen penger. Ved Høyesteretts vurdering må graden av illojalitet ha vært avgjørende. Det er en høy terskel for å anse en skifteavtale for å være urimelig. Kvinnen hadde fått et ”visst varsel” om aksjenes mulig økende verdi. Høyesterett kan derfor ikke ha ansett mannens grad av illojalitet for å være tilstrekkelig for at skifteavtalen skulle kunne lempes. Jeg anser Høyesterett for å ha vært strengere i denne dommen enn hva lagmannsrettene har vært i senere tid.

---

²⁹ Rt. 2001 s. 716 (s. 721, lovdata)

³⁰ Rt. 2001 s. 716 (s. 718, lovdata)

³¹ Rt. 2001 s. 716 (s. 722, lovdata)

³² Rt. 2001 s. 716 (s. 723, lovdata)

³³ Rt. 2001 s. 716 (s. 724, lovdata)

Dommens andre målestokk er hva partene har brakt inn i ekteskapet. Aksjene var innbrakt av mannen. Han var forpliktet til å jobbe i selskapet i to år. Selv om Høyesterett ikke drøfte uttrykkelig hva partene har brakt inn, er dette den andre målestokken som Høyesterett har vektlagt. Tomten til fellesboligen var innbrakt ene og alene av kvinnen, og fellesboligen var innbrakt i fellesskap. Det var kvinnen som overtok fellesboligen. ”En forutsetning for å legge stor vekt på rådighetsdelene som sammenligningsgrunnlag, bør etter mitt syn være at de gir et tilnærmet riktig uttrykk for hva hver av ektefellene har tilført felleseiet. Slik vil det normalt være når rådighetsdelene består av eiendeler til ”felles personlig bruk”, ettersom det skal legges vekt på indirekte innsats, som hus- og omsorgsarbeid i vurderingen av hver som er eier, jf. el. § 31 tredje ledd”.³⁴

På bakgrunn av at kvinnen fikk et ”visst varsel” om emisjonsprosessen fant ikke Høyesterett at skifteavtalen var urimelig.

Dommen viser at Høyesterett på samme måte som forarbeidene legger til grunn en høy terskel for å helt eller delvis sette til side en skifteavtale.

2.6 Rt. 1990 s. 1106

Dommen er etter ekteskapsloven av 1918. Partene hadde vært gift i 23 år da ble separert. De hadde to sønner sammen, samt eide fellesboligen sammen. Etter skifteavtalen overtok kvinnen fellesboligens verdi på kroner 1 400 000,-. Her skulle også barnene fortsette å bo. Det ble skrevet en borett til barna i skifteavtalen for fellesboligen. Mannen overtok en eiendom til en verdi av kroner 750 000,-. Skifteavtalen gav kvinnen betydelig større verdier enn mannen. Mannen påstod at skifteavtalen måtte settes til side.

Høyesterett vurderte skifteavtalen for å være skjevdelt til kvinnens fordel. Imidlertid mente Høyesterett at fordelingen av verdiene var rimelig og godt begrunnet. Det var begrunnet med hensynet til barna. Høyesterett vurderte også hvorvidt det forelå bristende forutsetninger, men anså ikke dette for å foreligge..

---

³⁴ Sverdrup (2001) s.18

2.7 Rt. 1999 s. 718

Denne dommen omhandler el. § 46 som regulerer lemping av ektepakt. Bestemmelsen har likhetstrekk ved urimelighetsvurderingen i el. § 65. El. § 46 følger mønsteret til avtl. § 36 som gir adgang til å sette en avtale helt eller delvis til side dersom den vil virke urimelig overfor en av partene. Dommens urimelighetsvurdering vil kunne ha overføringsverdi til vurderingen av el. § 65. Spørsmålet i Rt. 1999 s. 716 er hvorvidt ektepakten kunne settes helt eller delvis til side, eller tilkjennes et beløp, fordi den virket urimelig. Denne dommen var Høyesterett sin første avgjørelse etter el. § 46. Høyesterett slår her fast at bestemmelsen skal anvendes med forsiktighet. Dommen inneholder uttalelser av prinsipiell karakter, deriblant hva det skal sammenlignes med ved urimelighetsvurderingen. Spørsmålet var hvorvidt det skulle sammenlignes med partenes rådighetsdel eller likedelingsregelen.

Partene hadde felleseie de første 15 årene av ekteskapet, da de bestemte seg for å inngå ektepakt om særeie. Kvinnens særeie var fellesboligen, bil og hennes bankkonto. Mannens særeie var en fritidsbolig/bolig, tre biler, båt, og aksjer i næringsvirksomheten hvor han jobbet. Selskapet solgte virksomheten rett før ektepakten ble inngått. Da mannen var medeier i selskapet, satt han igjen med en stor fortjeneste. To år etter at ektepakten var inngått, ble partene separert. Kvinnen mente ektepakten måtte være urimelig etter el. § 46 annet ledd. Hun mente ektepakten førte til en ubalanse mellom partene, samt at det var kritikkverdig at hun ikke hadde fått informasjon om hvor store verdier hun gav fra seg. Lagmannsretten tilkjente kvinnen kroner 2 millioner, jf. el. § 46 annet ledd. Ved urimelighetsvurderingen så Høyesterett på hva partene hadde "tilført" felleseiet. Mannen hadde hatt høye inntekter gjennom ekteskapet, og tilført mye til bolig, fritidsbolig, bil med mer. Kvinnen hadde hatt den daglige omsorgen for partenes tre barn, hjemmet, samtidig som hun var yrkesaktiv. Høyesterett la vekt på at mannens næringsinntekt kunne føres tilbake til han. Høyesterett anså ektepakten for å være delt etter partenes innsats og den økonomiske verdiskapning hver av partene stod for. Ektepakten gjenspeilet partenes antatte rådighetsdel (formue).³⁵

Høyesterett vektla at det skulle mye til for at en ektepakt som lar partenes rådighetsdel bli hver av ektefellenes særeie, skal anses å være urimelig. Høyesterett mente det var naturlig å sammenligne med rådighetsdelene til ektefellene.

---

³⁵ Sverdrup (1999) s.14

Høyesterett vurderte kravene til oppriktighet og lojalitet da dette er strengere i familierettslige forhold enn i alminnelige avtalerettslige forhold. Kvinnen hadde fått informasjon om at det var mulig at gevinsten ved salget av næringsvirksomheten kunne være kroner 25 millioner. Retten fant ikke at mannen hadde tilbakeholdt opplysninger. Høyesterett kom til at skifteavtalen ikke var urimelig.

2.8 Målestokkene

2.8.1 Avviket fra lovens deklarasjonsregler

Det fremkommer av Rt. 2001 s.716 at den første av de to målestokkene er avviket fra lovens deklarasjonsregler. Ved urimelighetsvurderingen skal det vurderes hvor stort avviket i skifteavtalen er i fra ekteskapslovens deklarasjonsregler. Dersom dette avviket er for stort, vil skifteavtalen anses for å være urimelig. Skifteavtalen vil så settes helt eller delvis til side, eller retten vil tilkjenne et beløp parten som ble urimelig stilt, jf. el. § 65.

2.8.2 Brakt inn

Det fremkommer av Rt. 2001 s.716 at den andre av de to målestokkene er hva partene har brakt inn i ekteskapet. Det vil si hva som er partenes innsats – om det er økonomisk verdiskapning eller hovedansvaret for omsorgen av felles barn og hjem. Dette er den andre målestokken i urimelighetsvurderingen i el. § 65.

3 Lagmannsrettspraksis 2007-2016

Metoden jeg har anvendt for å finne disse dommene har vært å søke opp ekteskapsloven § 65 under ”avansert søk” på Lovdata. Ved selv å luke ut de dommene som ikke omhandlet urimelighetsvurderingen ved el. § 65 har jeg vært sikker på å ikke gå glipp av noen av dommene. Det vil si at jeg luket ut de dommene som blant annet kun omhandlet det prosessuelle eller saksomkostninger. For å danne meg et bilde av lagmannsrettspraksis ønsket jeg å analysere femten til tyve dommer. Jeg begynte med årgangen 2016 og gikk så bakover i tid. I 2007 hadde jeg kommet til 19 dommer, og anså det som tilstrekkelig antall dommer.

Her vil jeg gi en kort og generell omtale av dommene. I de neste punktene vil jeg analysere de nærmere blant annet med tanke på hvilke målestokker som benyttes og hvilke andre momenter som er tillagt vekt.

3.1 LG-2015-139087

Saken gjelder krav om revisjon av skifteavtale mellom ektefeller, jf. el. § 65. Mannen hadde bidratt mer økonomisk ved kjøp av bolig da han allerede var utdannet siviløkonom, mens kvinnen var jusstudent. Mannen krevde revisjon av skifteavtalen, da han hadde hatt krav på skjevdeling dersom lovens deklarasjonsregler hadde blitt fulgt. Han kunne ved skjevdeling krevd kroner 1 066 500,- i tillegg. Mannen hadde ved kjøpet av fellesboligen bidratt med egenkapital. Han fikk først vite etter at skifteavtalen var inngått, at han hadde krav på en forholdsmessig andel av verdien av boligeiendommen tilsvarende beløpet han hadde bidratt med ved kjøpet. Partene hadde hatt felles økonomi siden starten av forholdet. De hadde vært sammen i tolv år da de flyttet fra hverandre, og ble skilt etter 15 år. Begge var høyt utdannede med godt betalte jobber. Mannen var den som kom best ut økonomisk etter skilsmissen. Kvinnen hadde overtatt huset og halve hytten, mens mannen overtok en leilighet og halve hytten. De hadde to felles barn. Mannens krav på skjevdeling ble forkastet av lagmannsretten.

Lagmannsretten viser til Rt. 2001 s. 716 sin vurdering av ”urimelig”. Lagmannsretten uttaler: ”i tråd med forarbeidene er ”urimelig” et ganske strengt kriterium som det ikke skal være kurant å påberope og at en avtale må virke ”positivt urimelig” for å settes til side. Spørsmålet ”beror på en totalvurdering av avtalens innhold, forholdene ved avtalens inngåelse, partenes stilling, senere inntrådte forhold og omstendighetene forøvrig”.” Høyesteretts terskel for lemping av skifteavtale ble fulgt.

Lagmannsretten påpeker imidlertid at hovedsiktemålet med lempingsbestemmelsen er å beskytte den svake part. Dette må være lagmannsrettens tolkning, og ikke noe jeg har sett direkte sitert andre steder hverken av Høyesterett eller i andre rettskilder.

Ved urimelighetsvurderingen viser lagmannsretten til Rt. 1999 s. 718 som igjen viser til NOU 1987:30 s. 97 hvor det uttales at ”en slik lempingsregel bør brukes med forsiktighet, og bør ikke oppmuntre til unødige tvister. Skal den brukes må grunnvilkåret være at den

ene ektefelle ved ekteskapets opphør blir urimelig dårlig stillet økonomisk sett". Rt.1999 s. 718 som lagmannsretten viser til, drøfter ikke el. § 65, men el. § 46 som regulerer omgjøring og lemping av ektepakt. Den delen av forarbeidene som lagmannsretten henviser til her, omhandler urimelighetsvurderingen i forhold til ektepakt, og ikke skifteavtale. Det vises dessuten til en endret lovtekst. Det fremstår som at lagmannsretten anser det slik at det kan være momenter ved urimelighetsvurderingen av § 46 annet ledd som er like ved § 65.

Ved urimelighetsvurderingen av skifteavtale ser lagmannsretten på hvordan skiftet ville blitt når man følger ekteskapslovens delingsregler. Dette er en av de to målestokkene som fremkommer i Rt. 2001 s. 716. Lagmannsretten mener at mannens situasjon ikke ligger i kjerneområdet for lempingsregelen. Lagmannsretten uttaler at lempingsbestemmelsens hovedsiktemål er å beskytte den svake part. Mannen kommer økonomisk best ut, og det er han som krever avtalen revidert. Han anses ikke her som svak part. Lagmannsretten påpeker at mannen selv må bære risikoen for eventuelle egne villfarelser vedrørende lovens delingsregler.

Lagmannsretten påpeker at bevisbyrden for skjevdeling ligger hos den ektefelle som krever skjevdeling. Kravet er mer enn vanlig sannsynlighetsovervekt, jf. "(...) verdien av formue som klart kan føres tilbake til".³⁶

3.2 LE-2014-59320

Partene hadde vært gift i 12 år, hadde to felles barn, og begge var utdannet lege. Partene eide sammen blant annet boligeiendommen til 5,4 millioner, hytteeiendom til 1,1-1,2 millioner og hver sin legepraksis. I skifteavtalen ble det bestemt at kvinnen skulle overta boligeiendommen siden hun skulle ha den daglige omsorgen for barna. Mannen skulle overta hytten. Partene skulle etter loven hatt kroner 1 315 000,- hver, men kvinnen fikk i dette tilfellet kroner 2 630 000,-. Til gjengjeld skulle mannen slippe å betale barnebidrag. Barnebidraget ble verdsatt til kroner 900 000,-. Kvinnen fikk da kroner 400 000,- mer enn det hun skulle etter lovens regler, og mannen fikk kroner 400 000,- mindre enn han skulle.

---

³⁶ NOU 1987:30 s. 9

Mannen mente skifteavtalen var ugyldig eller at avtalen kunne settes helt eller delvis til side, jf. el. § 65.

Lagmannsretten viser i dommen til el. § 65 første ledd første punktum hvor partene har avtalefrihet ved oppgjøret. I drøftelsen av om den inngåtte skifteavtalen er urimelig vises det til Rt. 2001 s. 716. Det fremkommer at hvorvidt avtalen er urimelig beror på en helhetsvurdering av de vurderingspunktene som følger av høyesterettsdommen. Lagmannsretten viser videre til NOU 1987:30 135 sine uttalelser om urimelighetsbestemmelsen i el. § 65. Det uttales at det skal være en høy terskel for å fravike avtalen, og avtalen skal være ”positivt urimelig” for å kunne settes helt eller delvis til side.

Ved vurderingen av avtalens innhold bemerker lagmannsretten at avtalen avviker fra ekte-skapslovens deklarasjonsregler. Lagmannsretten legger vekt på at partene var innforstått med at dette ikke var et matematisk oppgjør og at partene ønsket oppgjøret slik, jf. skifteavtalens punkt 3 hvor dette ble skrevet. Lagmannsretten påpeker at dette styrker synet på at avviket fra lovens deklarasjonsregler må være positivt urimelig for å kunne sette avtalen til side. Lagmannsretten mener at partenes bevissthet vedrørende avviket fra deklarasjonsrett taler for at avtalen ikke er urimelig.

Ved vurderingen av partenes stilling og forholdene ved avtaleinngåelsen så retten på bevisførselen i saken i forhold til spørsmålet om mannen var psykisk syk da partene skrev under skifteavtalen. Mannen hadde rundt tidspunktet for skilsmisse kommet inn i en endringsprosess hvor han anså samfunnet for å være for opptatt av materielle verdier. Dette samfunnssynet ønsket han å befri seg fra. Lagmannsretten vurderte det slik at mannen hverken var psykotisk eller psykisk syk ved avtaleinngåelsen. Det ble ansett at mannen forstod konsekvensene av skifteavtalen han inngikk, og at den ga uttrykk for hva han ønsket. Han var ikke opptatt av å oppnå et matematisk korrekt oppgjør. Lagmannsretten vektlegger også at mannens nye livssyn stod i stil med skifteavtalen. Dessuten ønsket han at barna skulle sikres økonomisk, dermed var ikke avtalen å anse positivt urimelig.

Ved vurderingen av etterfølgende forhold så lagmannsretten på endringen i partenes inntektsforhold. Mannen fikk utbetalt mer enn kvinnen som hadde en 80%-stilling. Kvinnen hadde forøvrig et noe større inntektspotensial. Dette anså lagmannsretten for ikke å være urimelig. Lagmannsretten så også på at kvinnen nå fikk kroner 10 000,- i måneden ved

inntekten fra to hybelleiligheter i huset. Det uttales fra lagmannsrettens side at dette setter kvinnen i en noe mer gunstig økonomisk stilling enn mannen. Videre legger lagmannsretten vekt på at hun var aleneforsørger for barna. Jeg må stille meg noe spørrende til lagmannsrettens vurdering av at hun skal komme økonomisk mer gunstig ut med leieinntektene, siden hun på forskudd har fått barnebidraget på kroner 900 000,- i form av bolig. Mannen er derfor med på å forsørge barna ved å ha gitt bort boligen. Under vurderingen av de etterfølgende forhold skriver lagmannsretten at mannen ikke skal betale bidrag. Men dette har han gjort i form av å gi bort boligen. Retten sikter muligens til konkret barnebidrag.

Lagmannsretten har vurdert skifteavtalen opp mot målestokken om avviket fra deklaratorkjøp rett. Mannen fikk kroner 400 000,- mindre etter avtalen enn hva han ville fått etter loven. Det forelå en gjensidig enighet ved skifteavtalen om at dette ikke skulle være et matematisk oppgjør. Retten ser også på at partene har bidratt omtrent likt mye til formuesoppbyggingen under ekteskapet.

Jeg anser at lagmannsretten følger Høyesteretts terskel i denne dommen. Det skal mye til for å anse en skifteavtale å være urimelig. Ut i fra en skjønnsmessig vurdering av alle momenter i saken vil jeg ikke anse kroner 400 000,- for å være urimelig i dette konkrete tilfellet.

3.3 LA-2014-111873

Partene hadde vært gift i 21 år. Mannen hadde før ekteskapet ervervet en eiendom med bolig og uthus. Etter inngått ekteskap ble bygningene restaurert og boligen ble påbygd. Eiendommen utgjorde ved samlivsbruddet en mindre landbrukseiendom med flere bruksnumre og en kjøpt strandparsell med båt plass og brygge. Partene fikk tre barn sammen, og begge hadde vært i lønnet arbeid. Kvinnen bidro hjemme med pass av barn og brukte sin lønn til å betale utgiftene til familiens daglige underhold, mens mannen arbeidet og bidro til utbygging av landbrukseiendommen. Det fremkom av skifteavtalen at mannen kunne skjevdele kroner 500 000,- for våningshuset og låven som mannen hadde med seg inn i ekteskapet. Netto felleseie etter skjevdeling var kroner 6 293 444,-. Hver part fikk da kroner 3 146 722,-. Skifteavtalen avvek ikke i særlig grad fra deklaratorkjøp rett. Mannen men-

te at skifteavtalen måtte settes til side grunnet hans krav på naturalutlegg for en strandparsell.

Lagmannsretten vurderte om avtalens innhold var urimelig overfor mannen. Det ble vist til Rt. 2001 s. 716 og dens drøftelse av el. § 65. Lagmannsretten viser videre til momentene fra høyesterettsdommen om at det er en totalvurdering av avtalens innhold, forholdene ved partenes inngåelse, partenes stilling, senere inntrådte forhold og omstendighetene forøvrig.

Lagmannsretten skriver at de ved vurderingen av om avtalen har et urimelig innhold ser på hva ektefellen som krever lemping ville ha fått dersom lovens deklarasjonsregler hadde blitt fulgt. Lagmannsretten siterer ot.prp.nr.28 (1990-1991), Rt. 1999 s. 918 og Rt.2001 s. 716 når det gjelder forståelsen av el. § 65. Som nevnt ovenfor fremkommer det en konkret vurdering av hva partene ville ha fått etter ekteskapslovens delingsregler. Lagmannsretten bruker mye tid på å vurdere målestokken om partenes bidrag, her hvor mye kvinnen har bidratt. Partene hadde hatt en sammenblandet økonomi hvor hun hadde brukt mye av sin inntekt til å betale løpende utgifter. Dette gjaldt også strandparsellen hvor opparbeidelsen av den var et felles prosjekt hvor hun hadde bidratt i hjemmet, noe som muliggjorde mannens arbeid av strandparsellen. Retten konkluderte med at avtalen ikke var urimelig for mannen. Lagmannsretten la vekt på målestokken om partenes bidrag.

Skifteavtalen avvok ikke i særlig grad fra deklarasjonsrett da mannen fikk skjevdelt kroner 500 000,- for det han bragte med seg inn i ekteskapet. Målestokken om avviket fra deklarasjonsrett er dermed vurdert av lagmannsretten.

3.4 LB-2013-145793

Partene hadde vært gift i over elleve år og hadde fått to barn sammen. Kvinnen fikk den daglige omsorgen for barna og overtok boligen med dens verdi. En tid etter inngåelsen av skifteavtalen ønsket mannen at det skulle tas en DNA-test av barnene. Det viste seg at han ikke var biologisk far til de to barnene. Han gav likevel uttrykk for at farsskaps situasjonen ikke ville forandre på noe og at han ønsket å være pappaen deres. Mannen krevde lemping av skifteavtalen etter el. § 65.

Ved vurderingen av om skifteavtalen kunne anses urimelig så lagmannsretten på hva mannen ville ha fått etter ekteskapslovens delingsregler. Kvinnen fikk betydelig større verdier enn hva hun ville ha fått etter lovens delingsregler. Det forelå noe uenighet med hensyn til boligens verdi hvor mannen mente at hun hadde fått kroner 4 millioner,- mer, og hvor kvinnen mente hun hadde fått kroner 2,5-3 millioner,- mer. Boligen ble taksert til kroner 7 millioner,-. Lagmannsretten gikk ikke nærmere inn på verdien av boligen. Mye av lagmannsrettens drøftelse gjelder hensynet til barnene. Partene uttrykte at formålet med skifteavtalen var å ta hensyn til barna, slik at de kunne fortsette å bo i boligen.

Lagmannsretten vurderte hvorvidt partene, også kvinnen, kunne ha mistenkt at mannen ikke var faren til barna da skifteavtalen ble inngått. Lagmannsretten gikk ut i fra at partene ikke var klar over at mannen ikke var den biologiske faren til barna. Det ble en vurdering av kvinnens opplysningsplikt. Lagmannsretten anså ikke kvinnen for å være bevisst illojal ved inngåelsen av skifteavtalen. Lagmannsretten begrunnet dette med at farskapet kun var en mulighet og at det var mulig dette ikke var i kvinnens bevissthet ved inngåelsen av skifteavtalen.

Lagmannsretten anså at flytting fra boligen ville bli resultatet dersom skifteavtalen skulle settes delvis til side, og det ville ikke være hensiktsmessig overfor barnene. Spesielt med tanke på sønnen som gikk til behandling ved barne- og ungdomspsykiatrisk klinikk grunnet situasjonen omkring foreldrene.

Lagmannsretten vurderer videre at mannens særeie midler i aksjer med ikke ubetydelig utbytte gjorde skifteavtalen mulig, samt at han hadde arvet 50% av en eiendom som gav han leieinntekter. Etter skilsmissen levde han av salgssummen fra den arvede eiendommen, og var for tiden ikke i arbeid.

De etterfølgende forhold, at mannen fant ut at han ikke var biologisk far til barnene, antas av lagmannsretten å være en bristende forutsetning ved avtaleinngåelsen. Lagmannsretten antok at skifteavtalen ikke ville vært så gunstig dersom han var informert om utroskapen omkring datterens unnfangelse.

Som et moment i urimelighetsvurderingen legger lagmannsretten vekt på mannens økonomiske stilling etter skifteavtalen. Lagmannsretten peker på at mannen har midler som

skal holdes utenfor delingen av ikke ubetydelig verdi. Retten konkluderte med at skifteavtalen ikke var urimelig, slik at det ikke var grunnlag for å sette avtalen til side.

3.5 LH-2013-154227

Saken gjaldt gyldigheten av rettsforlik inngått i forbindelse med skifteoppgjør.

Partene hadde vært gift i flere år. Ved kjøpet av leiligheten stod kvinnen alene oppført som kjøper i kjøpekontrakten, som andelshaver i husleiekontrakten og som låntaker i gjeldsbrevet. Avtalen gikk ut på at mannen skulle overta leiligheten. Han skulle dekke husleie og betale lånet. Han misligholdt avtalen. Kvinnen bragte saken inn for forliksrådet og fraværdommen ble innbragt for tingretten. Her ble det inngått rettsforlik om fordeling av verdiene. Leiligheten skulle bli solgt, mannen skulle betale utestående husleie til borettslaget, samt forfalt gjeld. Han skulle også betjene husleie til borettslaget og renter og avdrag på huslånet. Han skulle også tilbakebetale skyldig husleie som kvinnen hadde betalt. Mannen mente rettsforliket måtte lempes eller anses som urimelig, jf. el. § 65. Lagmannsretten kom til at rettsforliket klart ikke skulle settes til side.

Lagmannsretten uttalte at grunnet at avtalen ble inngått som et rettsforlik vil urimelighetskriteriet benyttes med en enda høyere grad av forsiktighet.

Lagmannsretten la til grunn at mannen kunne klandres for å ha gitt uriktige opplysninger om næringslånet. Kvinnen trodde hun var selvskyldnerkausjonist for lånet. Imidlertid eksisterte ikke dette lånet lenger. Kvinnen fryktet at kausjonistansvaret skulle bli reelt, slik at hun godtok at gjelden skulle være med i skifteoppjøret. Dette gjorde at mannen kom bedre ut enn han ville dersom han hadde gitt riktige opplysninger. Lagmannsretten uttaler at feilinformasjonen var mannens egen risiko, som medførte at det ikke ville være rimelig å sette skifteavtalen til side.

Det fremkommer ikke av dommen at det har blitt lagt vekt på målestokkene om hva partene har bidratt eller hvor stort avviket er fra deklarasjonsrett. Det antas at lagmannsrettens oppfattelse av at saken var klar muligens har medført at de ikke har presisert drøftelsen i avgjørelsen.

3.6 LB-2013-6498

Partene var gift i over 30 år. Verdiene i boet var på kroner 90 millioner,-. En del av verdien skrev seg fra solgte aksjer som mannen hadde arvet. Skifteavtalen innebar at kvinnen fikk ca. kroner 18 millioner,-, dvs. 20 % av boet, samt en hytte. Mannen fikk det resterende av boet på omtrent kroner 70 millioner,-. Det fremkommer ikke klart av dommen hvor mye hun skulle hatt etter lovens regler. Det var stor uenighet mellom partene hvorvidt hun ville fått vesentlig mindre enn de 18 millioner kronene hun fikk grunnet at det meste av verdier var finansiert gjennom mannens arvede midler. Kvinnen mente det var betydelig likedelingsmidler, med unntak av kroner 32 millioner,- som kunne skjevdeles. Mannen mente skifteavtalen måtte settes helt eller delvis til side etter el. § 65. Et hovedspørsmål i lagmannsretten var hvorvidt kvinnen hadde opptrådt illojalt eller uredelig. Lagmannsretten vurderte dette ut i fra boets totale verdi og partenes felles forutsetning om at kvinnen skulle ha en behagelig levestandard samt en økonomisk trygghet. Dette skulle være uavhengig av hva hun hadde krav på etter loven.

Et spørsmål som ble drøftet av retten var hvorvidt kvinnen hadde tilbakeholdt informasjon om sin arbeidssituasjon og boligsituasjon. Det følger av Rt. 2001 s. 716 at det foreligger et strengere krav til lojalitet og oppriktighet ved inngåelsen av familierettslige avtaler enn ved inngåelsen av formuerettslige avtaler. Kvinnen jobbet midlertidig hos Y i Manpower. Kvinnens arbeidssituasjon ble nevnt av hennes advokat da skifteavtalen ble inngått. Mannen benektet at dette hadde blitt nevnt i rettsmøtet der skifteavtalen hadde blitt inngått. Han mente at han trodde at kvinnen var arbeidsledig. Lagmannsretten mente at denne informasjonen uansett ikke var av betydning, hensett til det faktum at hennes engasjement i Manpower skulle løpe ut i 2012. Hun ville deretter bli arbeidsledig. Grunnet hennes alder på 59 år, ville hun som var uten fast arbeid, leve i en usikkerhet tilknyttet arbeidslivet. Lagmannsretten vurderte det slik at at dersom kvinnen ikke hadde opplyst om arbeidssituasjonen ville det uansett ikke anses som illojalt eller uredelig grunnet hennes alder og at det var en åpenbart usikker fremtid på arbeidsmarkedet.

Ved vurderingen av boligsituasjonen mente lagmannsretten at det heller ikke her var av betydning for mannen å vite at kvinnen ved samlivsbruddet hadde kjøpt en leilighet til 6,5 millioner, hvor hun da flyttet inn. Han mente at han trodde hun leide en leilighet. Lagmannsretten presiserer at taksten var kjent for mannen per e-post, slik at han derfor må ha

vært klar over at hun hadde kjøpt en leilighet. Denne leiligheten manglet imidlertid standarden som partene mente var passende.

Lagmannsretten viser til Rt. 2001 s. 716 hvor det fremgår at så lenge avtalen ikke er urimelig, er det ikke tilstrekkelig at partene har opptrådt illojalt ved å tilbakeholde opplysninger.

Når det gjelder målestokken om avviket fra deklarasjonsrett, uttaler lagmannsretten at avviket ikke har noen betydning i denne saken. Retten viser til at det ikke foreligger brudd på opplysningsplikten, at skifteavtalen ikke er urimelig for mannen, samt at partenes felles forutsetning var at kvinnen skulle ha en komfortabel økonomi. Med hensyn til ovenfor nevnte punkter mente lagmannsretten det ikke var nødvendig å se på opparbeidede fellesmidler under ekteskapet, og heller ikke mannens mulige rett på skjevdeling. Lagmannsretten har altså ikke vektlagt målestokken som gjelder hva partene har tilført. Disse to målestokkene anses å ikke ha noen særlig betydning i denne saken grunnet ovenfor nevnte forhold.

3.7 LE-2013-110698

Partene levde i samboerskap i 20 år før de inngikk ekteskap, for deretter å skille seg et år etter. Mannen hadde en høyere eierandel i boligen. Mannen overtok partenes fellesbolig mot å betale kroner 500 000,- til kvinnen. Kvinnen anførte at skifteavtalen måtte settes til side etter el. § 65, og at hun skulle tilkjennes et vederlag oppad begrenset til kroner 724 573,-. Lagmannsretten la til grunn at mannen i skifteavtalen fikk større verdier enn hva han ville fått hvis boet ble delt etter reglene i el. §§ 58 og 59. Imidlertid var det en vesentlig forutsetning for partene at fellesboligen ikke skulle selges, for å unngå at barnene måtte flytte ut.

Ved vurderingen av hva som ville blitt resultatet dersom lovens delingsregler i §§ 58 og 59 hadde blitt fulgt, viser retten til at mannen bidro med større egenkapital enn kvinnen ved kjøpet av boligen. Han bidro med kroner 250 000,- i egenkapital, og hun kroner 75 000,-. Mannen hadde dermed en større eierandel i fellesboligen. Mannen hadde dessuten stått for finansieringen av oppussingen av fellesboligen. Beløpet var på rundt kroner 320 000,-. Mannen hadde derfor et skjevdelingskrav. Lagmannsretten la til grunn at mannen

fikk mer enn hva han ville ha fått dersom lovens delingsregler hadde blitt fulgt. Partenes felles ønske var at barnene skulle fortsette å bo i boligen. Etter en helhetsvurdering vurderte lagmannsretten skifteavtalens sum på kroner 500 000,- for ikke å være urimelig.

Lagmannsretten har sett på begge målestokkene – partenes bidrag og avviket fra lovens deklarasjoniske regler. Imidlertid fremkommer det ikke i dommen i hvor stor grad avviket fra deklarasjonisk rett er. Det fremkommer kun at hun har fått mindre enn hva hun hadde krav på etter lovens deklarasjoniske regler.

3.8 LA-2013-29609

Partene hadde vært gift i ti år og fått to barn sammen. Det var fellesboligen som ble kjøpt sammen som var skifteavtalens hovedelement. Verdien på boligen var ca. kroner 1 800 000,-. Mannen drev en næringsvirksomhet mens kvinnen hadde hatt omsorgen for deres felles barn. Skifteavtalen utgjorde et avvik fra lovens hovedregel som gav kroner 1 400 000,- i mannens favør. Kvinnen ønsket å få skifteavtalen satt til side som urimelig.

Lagmannsretten drøftet avviket fra deklarasjonisk rett. Boligen ble i skifteavtalen verdsatt til kroner 4 000 000,- i stedet for kroner 1 800 000,- som var verdien på skjæringstidspunktet. De totale verdiene i boet var på kroner 1 960 000,-. Etter fradrag for gjeld og restskatt var netto verdier kroner 255 000,- på hver av partene. I tillegg hadde kvinnen et husleiekraft mot mannen, for den tiden hennes del av eiendommen ikke var skjøttet over på henne. Dette ble ansett for å utgjøre kroner 44 128,- for perioden fra skjæringstidspunktet til hjemmelsoverføringen.

Skifteavtalen avvek med dette fra lovens delingsregler med kroner 1 400 000,- i mannens favør. Lagmannsretten anså derfor skifteavtalen for å være åpenbart urimelig. Retten satte avtalen delvis til side, jf. el. § 65 første ledd annet punktum. Dette innebar at retten tilkjente kvinnen et skjønnsmessig fastsatt beløp på kroner 600 000,-. Dette var omtrentlig boets nettoverdi. Ved den skjønnsmessige vurderingen la lagmannsretten vekt på at kvinnen på dette tidspunktet bodde hos sin mor sammen med barnene grunnet vanskeligheter med å skaffe egen bolig.

Når det gjelder den andre målestokken, hva partene har tilført, har kvinnen hatt omsorgsansvaret for barnene mens mannen har jobbet i sin næringsvirksomhet. Dette var også et moment ved rimelighetsvurderingen. Lagmannsretten anså at boligen ble satt til over sin doble verdi i skifteavtalen. Skifteavtalen gav mannen verdier for omtrent tre ganger så mye som boets nettoverdi. Lagmannsretten uttaler at det er ”åpenbart urimelig”.

3.9 LG-2012-168185

Saken gjaldt hvorvidt det var urimelig at mannen alene overtok aksjene i transportselskapet. To hovedspørsmål ble reist av lagmannsretten. Det første spørsmålet gjaldt hvorvidt punktet i skifteavtalen hvor det stod at mannen alene skulle overta alle aksjene i transportselskapet var urimelig. Det andre gjaldt hvorvidt skjæringstidspunktet var urimelig. Partene hadde vært gift i 15 år da de i 2011 skrev skifteavtale, men ellers er det lite opplysninger om ekteskapet.

Lagmannsretten vurderte om mannen hadde oppfylt lojalitetskravet ved inngåelsen av skifteavtalen. Aksjenes verdi steg fra 2008 til 2011, og dette var noe mannen unnlot å opplyse om ved inngåelsen av skifteavtalen. Skjæringstidspunktet ble satt til 2008. Lagmannsretten viser til Rt. 2001 s. 716 hvor det uttales at det må stilles strengere krav til lojalitet ved inngåelse av familierettslige avtaler enn ved inngåelsen av formuerettslige avtaler. Lagmannsretten fant ikke at mannen hadde vært illojal da skjæringstidspunktet ble satt. Partene hadde vært i kontakt per telefon og sammen blitt enige om at ekteskapet hadde en hendelse som markerte bruddet. Slik ble skjæringstidspunktet satt. Aksjeverdien steg betraktelig etter skjæringstidspunktet og tre år frem i tid. Lagmannsretten fant ikke noe som tilsa at mannen hadde opptrådt illojalt da han ønsket dette tidspunktet som skjæringstidspunkt. Selskapet hadde hele veien hatt økonomiske problemer og ustabilitet. Selskapet hadde bedt om betalingsutsettelse, hatt underskudd og var generelt lite forutberegnelig.

Ved vurderingen av skjæringstidspunktet, anså lagmannsretten at samlivet aldri ble gjenopptatt i en høy nok grad. Lagmannsretten så det slik selv om partene etter skjæringstidspunktet planla å flytte sammen, betalte noen avdrag på det felles huslånet, planla sommerferie sammen og gjennomførte et mislykket forsøk med prøverørsbefruktning. Lagmannsretten la ved vurderingen vekt på at el. § 65 har en høy terskel. Det ble lagt vekt på ordlyden i skifteavtalen og bakgrunnen for løsningen. Kvinnen tok initiativ til å opprette en

skifteavtale. Hun mottok et utkast og hadde da én til to uker på å sette seg inn i avtalens åtte punkter. Avtalen bar preg av å være enkel og oversiktlig. Lagmannsretten vektlegger at kvinnen hadde god tid og en mulighet til å motsette seg skjæringstidspunktet som var fastsatt i utkastet. Lagmannsretten anså derfor ikke dette som urimelig, jf. el. § 65.

Lagmannsretten gikk så til å drøfte hvorvidt punktet om at mannen alene skulle overta alle aksjene i transportselskapet var urimelig overfor kvinnen. Lagmannsretten så på målestokken om avviket fra deklarasjonsrett, og poengterer at det må være et markant avvik dersom avtalen skal kunne anses urimelig. Det vektlegges at transportselskapet på skjæringstidspunktet hadde tapt hele egenkapitalen og måtte ha kroner 400 000,- for at selskapet ikke skulle gå konkurs. Lagmannsretten kom til at skifteavtalens punkt om aksjene ikke var urimelig, jf. el. § 65.

Lagmannsretten har som ovenfor nevnt vurdert avviket fra deklarasjonsrett. Spørsmålet om hvorvidt selskapet overhodet hadde noen verdi, tilsier at det ikke forelå noe stort avvik fra deklarasjonsrett. Målestokken om partenes bidrag kan jeg ikke se har blitt vurdert i denne saken.

3.10 LA-2012-151819

Partene hadde vært gift i 16 år og det ble inngått en skifteavtale som gikk ut på at kvinnen skulle overta en bil og ansvaret for kroner 250 000,- av fellesgjelden, i tillegg til at hun skulle motta en utløsningssum på kroner 400 000,- fra mannen for fellesboligen. Denne skulle forfalle til betaling åtte år senere, eventuelt når fellesboligen skulle selges eller når mannen etablerte nytt samliv dersom dette skjedde før. Mannen skulle overta fellesboligen, fellesgjelden på kroner 2 860 000,- minus kvinnens ansvar på kroner 250 000,-, altså kroner 2 610 000,-, samt en bil. Med fradrag for gjelden utgjorde den samlede nettoen kroner 2 555 000,-. Kvinnen tok etter få dager kontakt med advokat og krevde revisjon av skifteavtalen. Hun la ned prinsippal påstand om lemping av skifteavtale og subsidiær påstand om krav på vederlag etter rettens skjønn.

Lagmannsretten legger raskt til grunn at skifteavtalen virker urimelig overfor kvinnen. Dette begrunnes med at vilkårene for å lempe skifteavtalen er oppfylt, jf. urimelig i § 65. Lagmannsretten anser avtalen for å være ubalansert og legger vekt på avviket fra deklara-

torisk rett. Kvinnen ble ved skifteavtalen stilt vesentlig dårligere enn hva hun hadde krav på etter ekteskapslovens delingsregler. Lagmannsretten legger vekt på at skifteavtalen kan endres slik at ubalansen blir rettet opp, og slik at den likevel ikke vil være til ”ulempe” for mannen.

Lagmannsretten påpeker at målet for retten er å gjenopprette den økonomiske balansen i skifteoppgjøret. Retten viser til juridisk teori og lovforarbeidene hvor retten ikke står like fritt til å revidere en skifteavtale som ved avtalerevisjon, jf. avtaleloven § 36. Retten påpeker at de ikke kan gjøre om på fordelingen av eiendeler og gjeld i og med at det ville anses som et nytt skifteoppgjør, jf. Holmøy/Løpdrup, Ekteskapsloven, side 457-458, men at de kan tilkjenne den urimelig dårlig stilte et engangsbeløp.

Lagmannsretten la til grunn at mannen kunne ha krevd skjevdeling for visse deler, jf. el. § 59, fordi han brakte inn i ekteskapet verdier skjønnsmessig satt til kroner 700 000,- ved salg av en annen eiendom. Dermed ble likedelingsformuen omtrent kroner 1,8 millioner,-. Kvinnens andel utgjorde da kroner 900 000,-. Imidlertid følger det av el. § 59 første ledd at det er den som krever skjevdeling som må bevise at verdien klart kan føres tilbake til midler som ektefellen hadde ved inngåelsen av ekteskapet. Lagmannsretten viste til Høyesteretts avgjørelse Rt. 2001 s. 1434 hvor det ble krevd mer enn sannsynlighetsovervekt. Ektefellene hadde hatt en sammenblandet økonomi med én brukskonto. Denne ble disponert av mannen. Imidlertid var det kvinnen som i store deler av ekteskapet hadde tjent mer enn mannen. Lagmannsretten anså det som vanskelig å spore tilbake mannens kontantbeløp på kroner 600 000,- som ble brukt til å kjøpe fellesboligen. Lagmannsretten fant det ikke sannsynlig at hele overskuddet på kroner 700 000,- kunne føres tilbake til midler mannen hadde før ekteskapet ble inngått.

Lagmannsretten konkluderte med at avtalen hvor kvinnen skulle overta bilen mot å betale kroner 250 000,- av huslånet, var åpenbart urimelig og måtte settes til side.

Partene hadde i tillegg en timesharehandel hvor andelen til partene var en ideell halvpart og foreldrene hennes eide den andre halvpart av en leilighet på Hawaii. Ved skilsmissen ville mannen ha en andel på 25%. Lagmannsretten satte denne delen av skifteavtalen til side med den begrunnelse at grunnet partenes dårlige relasjon var avtalen uhensiktsmessig og urimelig.

Kvinnen ble tilkjent kroner 900 000,-, samt fikk medhold i at avtalen skulle settes delvis til side.

Lagmannsretten har i denne saken vurdert avviket fra deklarasjonsrett, og konkludert med at partene hadde hatt en sammenblandet økonomi som gjorde det vanskelig å fylle vilkårene for skjevdeling. Lagmannsretten har ellers ikke vist til Rt. 2001 s. 716 og dens vurderinger.

3.11 LG-2012-1578

Partene hadde vært gift rundt 30 år før kvinnen tok ut skilsmisse. Partene var i rettsmøte enige om at det forelå en muntlig skifteavtale hvor de var enige om alt unntatt hvem som skulle overta en Ford Mondeo. Kvinnen skulle etter skifteavtalen få fellesboligen, bankinnskudd på hennes konto, samt halvparten av aksjene. Mannen skulle overta de øvrige eiendommene som var et gårdsbruk, bolig med leilighet, en Ford Connect, samt gjeld på kroner 700 000,-. Kvinnen stevnet mannen for retten med krav om Ford Mondeo.

Tingretten tilkjente kvinnen kroner 300 000,-. Mannen anket saken inn for lagmannsretten med påstand om frifinnelse for kravet om utbetaling av kroner 300 000,-. Lagmannsretten vurderte først om skifteavtale var inngått, og kom til at det var inngått. Lagmannsretten kom som tingretten til at kvinnen hadde krav på kroner 300 000,- etter skifteavtalen.

Lagmannsretten vurderte deretter om avtalen kunne settes til side som urimelig, jf. § 65. I tidsrommet mellom tingrettens avgjørelse og lagmannsrettens behandling av saken hadde mannens bror gjort gjeldende en forkjøpsrett som gjaldt eiendommene som tilfalt mannen etter skifteavtalen. Broren skulle få kjøpt eiendommene til samme pris som han hadde solgt det for. Dette førte til at kvinnen fikk verdier til over kroner 1 million,- mer enn ham.

Lagmannsretten vurderte det slik at kvinnen ikke visste om forkjøpsavtalen som var inngått mellom mannen og hans bror da denne kun var signert mellom brødrene og ikke var tinglyst på eiendommen. Mannen visste om avtalen mellom ham og broren da han inngikk skifteavtalen. Lagmannsretten legger vekt på at mannen visste at broren da var i stand til å kjøpe tilbake eiendommen. Lagmannsretten uttaler at siden mannen inngikk

skifteavtalen selv om han visste om forkjøpsretten, kan ikke mannen vinne frem på at avtalen er urimelig grunnet at forkjøpsretten gjøres gjeldende etter at skiftet er gjennomført. I og med at det kun var mannen som kjente til forholdene som kunne gjort avtalen urimelig, vil ikke avtalen anses som urimelig selv om kvinnen fikk mer enn kroner 1 million mer enn ham.

Lagmannsretten har her sett på avviket fra deklarasjonsrett. Det begrunnes med at mannen selv var å klandre siden han ikke informerte om forkjøpsavtalen til kvinnen.

Vurderingen av partenes bidrag er ikke vurdert av lagmannsretten.

3.12 LA-2011-84441

Saken gjaldt hvorvidt kvinnen kunne få skifteavtalen satt til side eller lempet da hun hadde en lang historie med psykiske vanskeligheter og personlighetsforstyrrelse. Partene hadde vært gift i over 50 år da skilsmisse fant sted. Partene var begge eiere av den felles boligen med like andeler. Etter skifteavtalen skulle kvinnen overta hytten og dens verdi, mens mannen skulle overta kvinnens andel av fellesboligen, samt bilen og båten. Kvinnen mottok kroner 650 000,- fra mannen, samt hytten til en verdi av 780 000 kroner. Det utgjorde totalt kroner 1 430 000. De totale verdiene i boet utgjorde kroner 2 820 000,-. Kvinnens andel ville da vært kroner 1 410 000,-. Skifteavtalen innebar en forkjøpsrett for datteren til å kjøpe fellesboligen til kroner 2 000 000,- dersom faren valgte å selge denne. Dette beløpet representerte en "familiepris".

Lagmannsretten vurderte først avviket fra deklarasjonsrett, og fant at skifteavtalen ikke kunne anses urimelig da den ikke var å anse å gi mannen en urimelig økonomisk fordel. Imidlertid ser lagmannsretten at det foreligger en usikkerhet ved verdivurderingen av både fellesboligen og hytten. Lagmannsretten la til grunn at fellesboligen hadde en verdi mellom kroner 2 650 000,- og kroner 3 000 000,-, og at hytten hadde en verdi på kroner 700 000,-. Dette gav en differanse på kroner 1 040 000,-. Lagmannsretten reduserte så verdien på fellesboligen til kroner 2 650 000,-, slik at differansen mellom partene ville bli kroner 690 000,-. Lagmannsretten anså begge disse verdivurderingene for å være åpenbart urimelige i forhold til boets totale verdier. Ut i fra dette mente lagmannsretten at skifteavtalen i

utgangspunktet kunne settes til side, jf. el. § 65. Lagmannsretten har her vurdert målestokken om avviket fra deklarasjonisk rett.

Imidlertid vurderte lagmannsretten videre om det forelå spesielle omstendigheter som kunne føre til at skifteavtalen ikke ville anses urimelig tross den store ubalansen i bosloddet. Ved vurderingen av spørsmålet om tilsidesettelse viste lagmannsretten til Rt. 1999 s. 718 hvor det ”beror på en totalvurdering av avtalens innhold, forholdene ved avtalens inngåelse, partenes stilling, senere inntrådte forhold og omstendighetene for øvrig”. Kvinnen har en forhistorie med store psykiske problemer, personlighetsforstyrrelse og bipolar lidelse. Datteren hadde kommet på impulsbesøk til moren med en ferdigskrevet skifteavtale, hvor hun skrev under, og hvor hun etter besøket følte seg forvirret og fortvilet. Lagmannsretten vurderte det slik at datteren burde inneha kunnskap om morens impulsivitet. I tillegg hadde moren blitt representert av advokat i forbindelse med skifteavtalen, og datteren skulle derfor ikke ha representert skifteavtalen direkte for henne.

Med dette kom lagmannsretten til at skifteavtalen skulle settes ut av kraft da den ble ansett urimelig overfor kvinnen/moren.

3.13 LB-2011-197364-2

Partene hadde vært gift i ni år da mannen flyttet ut. Kvinnen fortsatte å bo i fellesboligen sammen med deres datter. Ved skilsmisjonen ble det inngått et rettsforlik vedrørende det økonomisk mellom partene. Boets eiendeler var en fellesbolig til en verdi av kroner 1 400 000,-. Avtalen som ble inngått ved rettsforlik innebar at kvinnen skulle overta fellesboligen, samt lånet som gjestetod på fellesboligen. Da kvinnen søkte banken om lån for fellesboligen, viste det seg at mannen hadde heftelser på eiendommen. Det meste viste seg å være mannens kredittkortgjeld, som var hans egne heftelser. Det var fire utleggspant pålydende kroner 234 719,- til sammen. Da det ene utlegget ble slettet, gjestetod heftelser på kroner 218 030,-. Kvinnen fikk derfor ikke låne mer av banken. Kvinnen mente rettsforliket var urimelig og skulle settes til side.

Mannen anførte at det var kvinnen som hadde risikoen for utleggene. Lagmannsretten anså utleggspanten for å være en bristende forutsetning selv om mannen eventuelt ikke visste konkret at det var tatt utlegg i fellesboligen. Retten legger til grunn at mannen må ha hatt jevnlig henvendelser fra kreditorene og fått varsler om utleggene, jf. tvangsfull-

byrdelsesloven kapittel 7. Retten mener mannen skulle ha informert kvinnen om utleggene.

Lagmannsretten anså den bristende forutsetningen for å resultere i at rettsforliket var urimelig overfor kvinnen. Lagmannsretten satte avtalen delvis til side og tilkjente kvinnen et vederlag på kroner 400 000,-.

3.14 LG-2011-27150

Partene hadde vært gift siden 1989 og hadde tre barn sammen. Mannen hadde med seg store verdier inn i ekteskapet. Skifteavtalen innebar at kvinnen skulle overta landbrukseiendommen i Chile, samt et kontantbeløp på 1 million kroner. Hun fikk da verdier for noe under kroner to millioner,-. Mannen fikk etter skifteavtalen en landbrukseiendom og fellesboligen i Norge, samt aksjer i diverse selskaper. Lagmannsretten anslo verdien på de eiendommene han skulle overta til kroner 1 million,- hver. Verdien av aksjeposten var omtvistet da kvinnen mente den var verdt kroner 90 millioner,-, og mannen mente den var verdt kroner tre millioner,-. Aksjeposten anslo lagmannsretten var verdt kroner 12 millioner,-. Tilsammen fikk han da verdier for kroner 14 millioner,-.

Det ble begjært offentlig skifte i 2008, selv om partene lenge hadde bodd fra hverandre. Kvinnen bodde noen år i Chile mens mannen bodde i Norge. Kvinnen var i en presset situasjon med en landbrukseiendom i Chile. Det måtte betales en gjeld på kroner 600 000,- for å unngå at den ble tvangssolgt. Mannen tilbød i den anledning en skifteavtale hvor hun skulle få kroner 1 000 000,- av ham, slik at skiftet skulle anses ferdig. Kvinnen aksepterte dette dagen før tvangssalget ville bli iverksatt, men skrev aldri under skifteavtalen. Mannen utbetalte i første omgang kun kroner 600 000,-, siden dette var penger som hastet, men holdt tilbake kroner 400 000,- til kvinnen hadde skrevet under skifteavtalen. Denne skrev hun imidlertid aldri under på. Kvinnen tok så ut offentlig skifte.

Lagmannsretten vurderte det slik at mannen utnyttet kvinnens situasjon for å få i havn en avtale som var i hans favør. Retten viser til forarbeidene og Rt. 1011 s. 1168 hvor det fremkommer at omstendighetene ved avtaleinngåelsen er av betydning. Spesielt gjelder det avtaler hvor den ene parten utnytter sitt styrkeforhold, og også hvor den ene parten opptrår illojalt. Lagmannsretten vurderer hvorvidt kvinnen skal bære risikoen for valgene

hun tok rundt skifteavtalen. Hun inngikk denne uten å drøfte den med sin advokat. Imidlertid vektlegger retten at mannen opptrådte uryddig ved selv å ta direkte kontakt med kvinnen, da det skulle vært gjort via advokat. Partene hadde på dette tidspunkt advokater som representerte de.

Retten ser videre på at kvinnen blir vesentlig dårligere stillet enn hva hun ville blitt etter ekteskapslovens regler. Avtalen innebar at kvinnen skulle få verdier for noe under to millioner kroner. Det forelå uenighet vedrørende størrelsen på verdiene mannen skulle overta. De faste eiendommene var ikke taksert, og det var uenighet rundt verdsettelsen av aksjene i selskapet Z AS. Mannen hadde aksjer også i andre selskaper. Kvinnen mente verdiene i selskapene utgjorde rundt kroner 90 millioner,-. Mannen mente imidlertid at det de ikke var en slik betydelig verdi da aksjene ikke var børsnoterte, slik at markedet for aksjene da ble begrenset. I tillegg ville det være en gevinstbeskatning som måtte iberegnes, samt en garantiforpliktelse han heftet personlig for på kroner 39 millioner,-.

Det forelå ikke grunnlag for å skjevdele for mannen, da det forelå en erklæring fra mannen at han hadde frafalt arv fra faren sin, samt at arveavgift ikke var innrapportert. Mannen kunne derfor ikke sannsynliggjøre sitt skjevdelingskrav i det omfang han hadde anført, jf. el. § 59.

Lagmannsretten gjorde et anslag på at boet bestod av omtrent kroner 15 millioner,-. Kvinnen hadde derfor krav på kroner 7,5 millioner,-. Dette resultat ble begrunnet med at mannen hadde utnyttet kvinnens pressede situasjon, samt at det forelå en betydelig differanse mellom skifteavtalen og det hun ville ha fått etter lovens regler. Lagmannsretten kom til at avtalen var klart urimelig. Skifteavtalen ble således satt til side i sin helhet, jf. el. § 65.

3.15 LB-2010-172934

Partene hadde vært gift i 18 år da det ble tatt ut separasjon. Boet inneholdt en bolig, en hyttetomt, biler, bankinnskudd, et firma og en forretningseiendom. Brutto aktiva var på omtrent kroner 8 millioner,-. Gjelden var på omtrent kroner 3 millioner,-. Tvisten gjaldt hvorvidt skifteavtalen skulle lempes grunnet skattekravet ved salget av forretningseiendommen. Spørsmålet under skifteoppgjøret var hvorvidt salget av eiendommen ville bli vurdert som kapitalgevinst eller som næringsinntekt. Skatten ville utgjøre kroner 612

050,- ved kapitalgevinst og kroner 1 188 000,- ved næringsinntekt. Ved skiftet gav mannen uttrykk for at revisor mente at gevinsten skulle beskattes som næringsinntekt, eller at gevinsten skulle bli innberettet som det til skattemyndighetene. Under skifteforhandlingene ble det lagt til grunn at eiendommen skulle beskattes som næringsinntekt. Dette førte til at kvinnen bygde på forutsetningen at mannen måtte skatte eiendommen som næringsinntekt. Mannen innberettet så eiendommen som kapitalinntekt i selvangivelsen. Lagmannsretten anså dette for å være en bristende forutsetning for kvinnen.

Lagmannsretten vurderte mannens opptreden for å være illojal. En forutsetning for kvinnens avtaleinngåelse var at mannen skulle innberette eiendommen som næringsinntekt. Lagmannsretten uttalte at el. § 65 forutsetter at den bristende forutsetningen førte til at avtalen ble urimelig. Ved urimelighetsvurderingen så retten på at kvinnen ville fått kroner 287 975,- mer ved kapitalbeskatning. Det vil si 10 % mer i tillegg til de andre verdiene hun fikk etter skifteavtalen. Retten påpeker at dette alene ikke ville gi grunnlag for å lempe avtalen, grunnet det strenge urimelighetskravet. Imidlertid førte den bristende forutsetning og mannens illojale opptreden til at resultatet ble ansett som urimelig.

3.16 LB-2009-161600

Partene hadde vært samboere siden 1997 og gift siden 2000 da det ble tatt ut separasjon i 2007. De hadde to barn sammen. Mannen hadde under ekteskapet fått hjerneblødning og var avhengig av hjelp til vask og stell med mer da han var i rullestol. Kvinnen måtte slutte i sin jobb for å ta seg av mannen. Hun fikk noe omsorgslønn og ble oppnevnt som hjelpeverge, samt at hun styrte økonomien til familien. Blant annet mottok mannen kroner 368 000,- i forsikringsutbetaling for dekning av tap i fremtidig erverv til pensjonsalder.

Mannen ønsket senere skilsmisse. Han flyttet til en omsorgsbolig i nærheten da partene var enige om at kvinnen og barnene skulle fortsette å bo i fellesboligen. Kvinnen ønsket ikke lenger å være hjelpeverge, og hans søster ble så hans hjelpeverge. Hjemmelen til fellesboligen ble overført til kvinnen, og hun tok over ansvaret for tidligere felles gjeld. Mannen lurte så på hvor forsikringsutbetalingen hadde blitt av. Dette hadde kvinnen brukt på det daglige underhold av familien fra 2004 og frem til samlivsbruddet i 2007. Mannen tok ut søksmål mot kvinnen med krav på et beløp fastsatt av rettens skjønn oppad begrenset til kroner 211 785,-.

Lagmannsretten vurderte avtalen partene inngikk for ikke å være av urimelig innhold. Dette ble begrunnet med hensynet til barna. Barna skulle kunne bo i nærhet til farens omsorgsbolig for å kunne dra på besøk, samt at skulle ha mulighet til å dra på barnas fritidsaktiviteter. Dette hang også sammen med partenes økonomi. Lagmannsretten kom til at skifteavtalen ikke skulle settes til side etter el. § 65.

3.17 LG-2008-68015

Partene hadde vært gift i nærmere 30 år da de fikk bevilling til separasjon. Partene hadde tre barn sammen. Kvinnen fikk en tomt av sine foreldre under ekteskapet, og her bygget partene hus og ble boende i 25 år. Eiendommen ble taksert til kroner 5 700 000,-. Tomtekostnadene utgjorde kroner 1 300 000,-. Partene var enige om at verdien av tomten skulle skjevdeles da hun hadde fått denne av sine foreldre. Mannen kjøpte eiendommen, og kvinnen kjøpte seg en leilighet. Imidlertid viste det seg at mannen ikke hadde økonomisk evne til å beholde eiendommen. Han la den derfor ut for salg. Taksten for eiendommen var nå kroner 6 650 000,- og tomtekostnadene kroner 2 500 000,-. Eiendommen ble solgt for kroner 8 000 000,-. Da kvinnen fikk kunnskap om salget til kroner 8 000 000,-, tok hun ut stevning mot mannen.

Etter at kvinnen hadde fått kunnskap om salget på kroner 8 000 000,-, mente hun at hun hadde krav på mer penger for tomten. Lagmannsretten vurderte hvordan skiftet ville ha blitt etter ekteskapslovens delingsregler. Lagmannsrettens mente det var klart at at vilkårene for skjevdeling av tomtens verdi var oppfylt. Dette valgte lagmannsretten å legge vekt på ved vurderingen av om avtalen var urimelig for kvinnen.

Lagmannsretten mente taksten som var satt i 2005 ved separasjonen, var for lav. Dessuten var det en verdistigning frem til tidspunktet for oppgjøret i 2006. Lagmannsretten kom til at avtalen var urimelig og at kvinnen skulle bli tilkjent kroner 500 000,- i tillegg til kroner 1 308 000,- som hun allerede hadde mottatt. Anken ble gitt delvis medhold.

3.18 LA-2007-110071

Partene hadde vært gift i 18 år da det ble tatt ut separasjon. Partene hadde to felles barn. Skifteavtalen hadde en nettoformue på omtrent kroner 1 000 000,-. Etter skifteavtalen fikk mannen skjevdelt tomten til fellesboligen, som hadde en verdi på kroner 300 000,-. Formuen som gjenstod for deling mellom partene var kroner 700 000,-. Kvinnen mottok en bil til en verdi av kroner 100 000,-. Kvinnen fikk også kontanter på kroner 100 000,-. Etter skifteavtalen fikk hun dermed totalt kroner 200 000,-. Etter skjevdelingen fikk mannen totalt kroner 500 000,-. Dette innebar en bil, to båter, en campingvogn og fellesboligen. Mannen fikk kroner 150 000,- mer enn han skulle fått etter ekteskapslovens delingsregler. Årsaken til mannens økonomiske fordel var at partenes barn skulle kunne fortsette å bo i fellesboligen. Dette var begrunnet med hensynet om å beskytte barnene. Dessuten hadde mannen dårlig lånebetjeningsevne, som resulterte til at kvinnen godtok å motta utløsningssummen på kroner 100 000,- som nevnt ovenfor. Imidlertid innledet mannen salgsarbeid under ett år etter skifteavtalen. Kvinnen tok derfor ut stevning.

Ved urimelighetsvurderingen legger lagmannsretten vekt på at mannens salg av boligen under ett år etter skifteavtalens inngåelse, brøt med kvinnens forutsetning for avtalen. Årsaken til at kvinnen gikk med på å få mindre enn hun skulle etter lovens delingsregler, var begrunnet med hensynet om at barnene skulle kunne fortsette å bo i fellesboligen. Da forutsetningen ble brutt, kom lagmannsretten til at skifteavtalen var urimelig overfor kvinnen. Lagmannsretten tilkjente kvinnen kroner 150 000,- i medhold av el. § 65 første ledd annen setning. Kvinnen vant delvis frem.

3.19 LG-2007-67474

Partene hadde vært gift i nærmere 30 år da de ble separert. Boet bestod av en fellesbolig. Etter skifteavtalen overtok mannen fellesboligen mot å betale ut kvinnen. Kvinnen mente skifteavtalen var urimelig da hun mente mannen skulle ha betalt leie for den perioden han hadde bodd i huset. Hun mente dessuten at hun hadde rett til å skjevdele fellesboligens tomt da den var fradelt eiendommen som tilhørte hennes foreldre.

Lagmannsretten mente at partene var enige om at mannen skulle overta fellesboligen mot å kjøpe ut kvinnen, da hun ikke hadde økonomi til å kjøpe ut mannen. Spørsmålet ble om skifteavtalen skulle settes til side. Lagmannsretten så på to forhold som var av betydning. Det var avtalens innhold og dens tilblivelse. Partenes økonomi viste at det mest fornuftige

var at mannen skulle overta eiendommen og kjøpe ut kvinnen. Dersom hun skulle ha tatt over eiendommen og kjøpt ut mannen, ville dette innebære en veldig trang økonomi for henne. Spørsmålet var så om kvinnens psykiske helse var såpass svekket ved inngåelsen av skifteavtalen at hun ikke forstod rekkevidden av avtaleinngåelsen. Lagmannsretten fant at det var usannsynlig at kvinnen ikke forstod rekkevidden av avtaleinngåelsen. Hun var i stand til å ivareta sine økonomiske interesser.

Lagmannsretten fant at skifteavtalen klart ikke var urimelig overfor kvinnen.

4 Lagmannsrettens bruk av målestokkene

Under vurderer jeg hvorvidt lagmannsretten har sett på målestokkene i Rt. 2001 s. 716, og hvorvidt disse har blitt vektlagt. I perioden 2007 til 2016 var det 19 saker om lemping av skifteavtale, jf. § 65. Av disse 19 dommene vant åtte helt eller delvis frem med krav om lemping etter § 65. Av disse ble fire satt til side og fire ble delvis satt til side. 11 ble ikke satt til side.

Lagmannsretten har vurdert avviket fra lovens deklarasjoniske regler i 16 av 19 dommer i perioden 2007 til 2016. I dommene hvor denne målestokken ble vurdert ble sju dommer lempet og ni ikke lempet.

Lagmannsretten har vurdert målestokken om hva partene har brakt inn i ekteskapet i fire av 19 dommer. Av disse ble to lempet, og to ble ikke lempet.

4.1 Avviket fra lovens deklarasjoniske regler hvor retten lempet skifteavtalen

4.1.1 LA-2013-29609

I LA-2013-29609 forelå det et avvik fra deklarasjonisk rett i mannens favør. Skifteavtalen utgjorde et avvik fra lovens hovedregel som gav kroner 1 400 000,- i mannens favør. Lagmannsretten vektla dette, samt at kvinnen hadde bidratt med å ha omsorgsansvaret for barnene mens mannen jobbet i hans næringsvirksomhet. Dessuten bodde kvinnen hos sin mor sammen med barnene grunnet dårlig økonomi. Skifteavtalen ble delvis satt til side og kvinnen ble tilkjent et beløp på kroner 600 000,-.

4.1.2 LA-2011-84441

I LA-2011-84441 var verdivurderingene åpenbart urimelige i forhold til boets totale verdier. Boet bestod hovedsakelig av en fellesbolig til en verdi av kroner 2 650 000,- og en hytte verdsett til kroner 780 000,-. Differansen mellom partene var på kroner 690 000,-. Lagmannsretten vurderte dette for å være et stort avvik fra lovens deklarasjonsregler. Skifteavtalen ble satt til side.

4.1.3 LA-2012-151819

I LA-2012-151819 forelå det et avvik fra deklarasjonsrett hvor kvinnen ble vesentlig dårligere stilt. Her så lagmannsretten samtidig på den andre målestokken som Høyesterett har satt opp – partenes bidrag. Lagmannsretten la her vekt på at kvinnen hadde tjent mer enn mannen under ekteskapet og derfor bidratt mer økonomisk i ekteskapet. Lagmannsretten tilkjente kvinnen kroner 900 000,-. Dette er første gang lagmannsretten vektlegger Høyesteretts målestokk om hva partene har brakt inn.

4.1.4 LB-2010-172934

I LB-2010-172934 var avviket fra deklarasjonsrett på 10 %. Dette vurderte lagmannsretten at alene ikke var nok for å lempe avtalen. Her var det andre faktorer som gjorde avtalen urimelig. Det ble lagt til grunn i skifteavtalen at eiendommen skulle beskattes som næringsinntekt. Imidlertid innberettet mannen den som kapitalinntekt i selvangivelsen. Dette gav mannen mindre skatt enn forutsatt i skifteavtalen. Det var mannens illojale opptreden og bristende forutsetning som gjorde at lagmannsretten anså skifteavtalen for å være urimelig.

4.1.5 LG-2011-27150

I LG-2011-27150 var avviket fra deklarasjonsrett stort. Mannen hadde utnyttet kvinnens pressede situasjon da hun måtte betale ned en gjeld på kroner 600 000,- for å unngå at landbrukseiendommen hun bodde på i Chile ikke skulle bli tvangs solgt. Mannen tilbød i den anledning en skifteavtale hvor hun skulle få kroner 1 000 000,- av ham, slik at skiftet skulle anses ferdig. Grunnet mannens utnyttelse av kvinnens situasjon, ble skifteavtalen satt til side i sin helhet.

4.1.6 LG-2008-68015

I LG-2008-68015 vurderte lagmannsretten avviket fra deklarasjonisk rett. Lagmannsretten mente det var på det rene at vilkårene for at kvinnen skulle kunne skjevdele verdien av tomten var oppfylt. Lagmannsretten fant at taksten fra juli 2005 var satt for lavt, samt at det var en verdistigning frem til oppgjørstidspunktet i februar 2006. Kvinnen ble tilkjent kroner 500 000,- i tillegg til beløpet på kroner 1 308 000,- som hun hadde mottatt tidligere.

4.1.7 LA-2007-110071

I LA-2007-110071 har retten sett på avviket fra deklarasjonisk rett. Boet var på kroner 700 000,- hvor mannen fikk kroner 150 000,- mer enn han skulle etter lovens deklarasjoniske regler. Lagmannsretten tilkjente kvinnen kroner 150 000,-. Lagmannsretten har ikke presisert noe mer om avviket fra deklarasjonisk rett. Da mannen brøt forutsetningen for skifteavtalen, å beholde fellesboligen av hensyn til barna, valgte lagmannsretten å tilkjenne akkurat den summen som kvinnen skulle ha fått dersom boet hadde blitt delt likt. Kroner 150 000,- var en stor del av boets totale andel. Det var således et stort avvik fra lovens deklarasjoniske regler. Jeg anser lagmannsretten for å følge Høyesteretts målestokk om å vurdere avviket fra lovens deklarasjoniske regler. Imidlertid har ikke lagmannsretten henvist til Rt. 2001 s. 716, men Rt.1999 s. 718 ved urimelighetsvurderingen. Den består av en vurdering av avtalens innhold, forholdene ved avtalens inngåelse, partenes stilling, senere inntrådte forhold og omstendighetene forøvrig. En kan spørre seg hvorfor lagmannsretten ikke henviser til Rt. 2001 s. 716.

4.2 Avviket fra lovens deklarasjoniske regler hvor retten ikke lempet skifteavtalen

4.2.1 LG-2015-139087

I LG-2015-139087 så lagmannsretten på avviket fra deklarasjonisk rett, hvor mannen kunne ha skjevdelte over en million kroner. Lagmannsretten vurderte det slik at mannen ikke var i kjerneområdet for lempingsregelen. Lagmannsretten påpekte at § 65 sitt hovedsikttemål er å beskytte den svake part. Mannen ble ikke ansett for å være en svak part da det var mannen som kom økonomisk best ut. Mannen vant derfor ikke frem. Lagmannsretten legger her vekt på hvem urimeligheten rammer. Når avviket fra deklarasjonisk rett rammer den som får mest, ser det ut til at lagmannsretten har en høy terskel for å anse avtalen for urimelig.

4.2.2 LE-2014-59320

I LE-2014-59320 vurderte lagmannsretten hvorvidt skifteavtalen avvek fra lovens deklarasjoniske regler. Lagmannsretten vektla at partene var innforstått med at de ikke ønsket et matematisk korrekt oppgjør. Partene skulle etter loven hatt kroner 1 315 000,- hver, men kvinnen fikk i dette tilfellet kroner 2 630 000,-. Mannen skulle da slippe å betale barnebidrag. Barnebidraget ble verdsatt til kroner 900 000,-. Kvinnen fikk da kroner 400 000,- mer enn det hun skulle etter lovens regler, og mannen fikk kroner 400 000,- mindre enn han skulle. Partenes bevissthet vedrørende avviket førte til at avviket fra deklarasjonisk rett ikke gjorde skifteavtalen urimelig. Mannen vant derfor ikke frem.

4.2.3 LE-2014-59320

I LE-2014-59320 vurderte lagmannsretten hvorvidt skifteavtalen avvek fra lovens deklarasjoniske regler. Lagmannsretten vektla at partene var innforstått med at de ikke ønsket et matematisk korrekt oppgjør. Partene skulle etter loven hatt kroner 1 315 000,- hver, men kvinnen fikk i dette tilfellet kroner 2 630 000,-. Mannen skulle da slippe å betale barnebidrag. Barnebidraget ble verdsatt til kroner 900 000,-. Kvinnen fikk da kroner 400 000,- mer enn det hun skulle etter lovens regler, og mannen fikk kroner 400 000,- mindre enn han skulle. Partenes bevissthet vedrørende avviket førte til at avviket fra deklarasjonisk rett ikke gjorde skifteavtalen urimelig. Mannen vant derfor ikke frem.

4.2.4 LA-2014-11873

I LA-2014-11873 var det ikke særlig avvik fra deklarasjonisk rett. Mannen mente skifteavtalen var urimelig grunnet en strandparsell han mente å ha krav på et naturalinnlegg. Etter skifteavtalen skjevdelt mannen kroner 500 000,- for våningshuset og låven som mannen hadde bragt inn i ekteskapet. Etter skjevdelt var felleseiet på kroner 6 293 444,-. Hver part fikk kroner 3 146 722,-. Skifteavtalen avvek ikke i særlig grad fra lovens deklarasjoniske regler. Dessuten vektla lagmannsretten at kvinnen hadde bidratt mer til fellesskapet. Kvinnens bidrag skriver jeg mer om nedenfor under dommene hvor lagmannsretten vurderte målestokken om partenes bidrag. Skifteavtalen ble ikke ansett som urimelig.

4.2.5 LB-2013-145793

I LB-2013-145793 var avviket fra deklarasjonisk rett relativt stort. Kvinnen fikk mellom kroner 3 000 000,- og 4 000 000,- mer enn hun skulle etter lovens deklarasjoniske regler. Mannen hadde særreie på aksjer av ikke ubetydelig verdi, samt hadde særreie og eide halvparten av en bolig som han leide ut. En tid etter inngåelsen av skifteavtalen ble det tatt en DNA-test av barnene hvor det viste seg at mannen ikke var faren til de to barnene. Kvinnen hadde vært

utro begge gangene. Lagmannsretten gikk ut i fra at kvinnen ikke var klar over at mannen ikke var den biologiske faren. Jeg anser meg ikke enig i lagmannsrettens vurdering. Jeg stiller meg tvilende til at kvinnen ikke har lurt på hvem som var faren da hun ble gravid like etter utroskapen. Lagmannsretten kom til at skifteavtalen ikke var urimelig av hensyn til barna som skulle få bo i den tidligere fellesboligen. Mannen vant derfor ikke frem.

Det var et svært stort avvik fra lovens deklarasjoniske regler. Kvinnens opptreden, hennes utroskap, anser jeg for å være illojal overfor mannen. I et familierettslig forhold anses illojalitet for å være noe som vektlegges ved urimelighetsvurderingen. Lagmannsretten har i dette tilfellet ikke ansett utroskapen for å være av særlig betydning. Lagmannsretten vurderte kvinnens opplysningsplikt. Retten anså ikke kvinnen for å være bevisst illojal ved inngåelsen av skifteavtalen. Det later til at hensynet til at barnene skulle kunne fortsette å bo i fellesboligen var av større viktighet for lagmannsretten enn hensynet til kvinnens illojale opptreden. Lagmannsretten anså kvinnens utroskap for å være en bristende forutsetning ved avtalen. Likevel vant ikke mannen frem.

Etter min vurdering, synes jeg en illojal opptreden av en slik karakter, i kombinasjon med et svært stort avvik fra lovens deklarasjoniske regler, at skifteavtalen skulle blitt ansett for å være urimelig.

4.2.6 LB-2013-6498

I LB-2013-6498 så lagmannsretten på avviket fra deklarasjonisk rett. Mannen anførte at avtalen var urimelig grunnet kvinnens manglende opplysning. Det var et avvik fra deklarasjonisk rett, men ikke et betydelig avvik sett hen til boets totale midler på 90 millioner. Deler av boet var særreiemidler da det var mannens arvede midler. Det var en forutsetning mellom partene at kvinnen skulle ha det økonomisk behagelig, og avviket ble derfor ikke lagt særlig vekt på av lagmannsretten. Lagmannsretten vektla at kvinnen var 59 år og uten fast arbeid. Kvinnen ville leve i en usikkerhet vedrørende arbeidslivet. Kvinnen hadde opplyst om arbeidssituasjonen via mail. Imidlertid uttalte lagmannsretten at selv om hun ikke hadde opplyst om dette, ville det ikke anses som illojalt da hennes alder og midlertidige stilling medførte en usikker fremtid i arbeidslivet.

4.2.7 LE-2013-110698

I LE-2013-110698 fikk mannen mer enn etter reglene om lovens deklarasjoniske regler. Han hadde bidratt mer økonomisk til fellesboligen og hadde en større eierandel. Det var en vesent-

lig forutsetning at barnene fikk fortsette å bo i fellesboligen. Barnene ble slik boende i fellesboligen med faren. Avviket fra lovens deklarasjoniske regler ble ikke ansett å være urimelig av lagmannsretten.

4.2.8 LG-2012-168185

I LG-2012-168185 vurderte lagmannsretten det slik at det ikke forelå et stort avvik fra deklarasjonisk rett. Lagmannsretten måtte vurdere skjæringstidspunktet. Selv om partene etter skjæringstidspunktet hadde betalt avdrag på det felles huslånet, planlagt sommerferie sammen, og i tillegg hadde gjennomført en mislykket prøverørsbefruktning, anså ikke lagmannsretten samlivet for å være gjenopptatt i denne perioden. Mannens aksjer steg i verdi i denne perioden. Kvinnen mottok et utkast til skifteavtale og hadde to uker på sette seg inn i en relativt enkel og oversiktlig avtale. Kvinnen hadde derfor god tid på å motsette seg skifteavtalens fastsatte skjæringstidspunkt. Kvinnen motsatte seg ikke dette skjæringstidspunktet. Lagmannsretten vektla at § 65 har en høy terskel. I tillegg vektla lagmannsretten at mannens selskap hadde problemer med likviditeten og måtte ha kroner 400 000,- ved skjæringstidspunktet for ikke å gå konkurs. Selskapets verdier innebar slik ikke et stort avvik fra lovens deklarasjoniske regler. Kvinnen vant derfor ikke frem.

4.2.9 LG-2007-67474

I LG-2007-67474 har ikke lagmannsretten direkte vurdert avviket fra lovens deklarasjoniske regler. Imidlertid har lagmannsretten lagt vekt på at kvinnen ikke ville hatt økonomi til å betale ut mannen fra fellesboligen. Lagmannsretten anså det derfor som fornuftig at det var mannen som overtok fellesboligen og betalte ut kvinnen. Jeg synes det er noe rart at lagmannsretten ikke har vurdert kvinnens skjevdelingsspørsmål. Kvinnen påstod at hun kunne skjevdele tomten som huset stod på. Dette var begrunnet med at tomten var fradelt eiendommen til hennes foreldre. Dersom dette var en gave, skulle dette etter min vurdering vært skjevdelt. Lagmannsretten la vekt på at begge parter hadde tilknytning til eiendommen og området.

Kvinnen var dessuten funksjonshemmet, slik at boligen var tilpasset hennes funksjonshemming. Lagmannsretten uttalte at utstyret fra NAV var noe hun hadde rett på å få i en annen bolig. Lagmannsretten anså derfor ikke dette som et argument i urimelighetsvurderingen. Når kvinnen har rett til å få en ny bolig tilpasset sin funksjonshemming, kan jeg si meg enig i lagmannsrettens vurdering. Det fremkommer ikke av faktum om boet bestod av flere midler, og heller ikke fellesboligens verdi. Imidlertid vil kroner 300 000,- kunne anses som en sum som burde ha blitt skjevdelt. Spesielt da det fremkommer at kvinnen har en dårligere økonomi enn mannen. Det fremkom ikke noe om den andre målestokken, hva partene har bidratt gjennom ekteskapet.

4.3 Brakt inn - hvor retten lempet skifteavtalen

4.3.1 LA-2013-29609

I LA-2013-29609 la lagmannsretten vekt på at kvinnen hadde hatt omsorgsansvaret for barnene mens mannen jobbet i sin næringsvirksomhet. Imidlertid var det avviket fra lovens deklarasjoniske regler som lagmannsretten la mest vekt på. Avtalen ble delvis satt til side.

4.3.2 LA-2012-151819

I LA-2012-151819 la lagmannsretten noe vekt på at det var kvinnen som hadde tjent mer enn mannen under ekteskapet. I tillegg var det et avvik fra deklarasjonisk rett. Kvinnen fikk utbetalt kroner 900 000,- samt at skifteavtalen delvis ble satt til side.

4.4 Brakt inn - hvor retten ikke lempet skifteavtalen

4.4.1 LA-2014-11873

I LA-2014-11873 hadde kvinnen bidratt mye gjennom partenes 21 år lange ekteskap, samt tre felles barn. Lagmannsretten vektla kvinnens bidrag, samt at det ikke forelå noe avvik av særlig grad fra deklarasjonisk rett. Kvinnen hadde bidratt hjemme med pass av barn og hadde brukt sin lønn til å betale utgiftene til familiens daglige underhold, mens mannen arbeidet og bidro til utbygging av landbrukseiendommen. Mannen fikk etter skifteavtalen skjevdelt kroner 500 000,- for våningshuset og låven han hadde bragt med inn i ekteskapet. Mannen mente skifteavtalen var urimelig da han ikke fikk et naturalutlegg for strandparsellen. Lagmannsretten anså ikke skifteavtalen for å være urimelig. Skifteavtalen avvek dessuten ikke i særlig grad fra lovens deklarasjoniske regler.

4.4.2 LB-2009-161600

I LB-2009-161600 la lagmannsretten vekt på kvinnens bidrag. Boet bestod av en fellesbolig. Mannen flyttet til en omsorgsbolig da han ønsket skilsmisse. Lagmannsretten vurderte ikke uttrykkelig partenes bidrag. Imidlertid fremkommer det at kvinnen har bidratt både økonomisk, samt hadde pleiansvaret overfor mannen. Hun måtte slutte i jobben sin og fikk noe omsorgslønn. Kvinnen bidro slik betydelig. Mannen fikk en forsikringsutbetaling på kroner 368 000,-. Dette skulle dekke tap i fremtidig erverv. Dette beløpet ble anvendt i løpet av en tre års tid til familiens daglige underhold. Da mannen ønsket skilsmisse lurte han på hvor disse

pengene var. Mannen tok ut stevning. Høyesterett kom til at det ikke var grunnlag for å sette avtalen til side.

5 Illojalitet, bristende forutsetninger, og presset situasjon

De alminnelige avtalerettslige ugyldighetsregler kan komme til anvendelse også i familieretten. Det kan påberopes at avtalen er ugyldig dersom det foreligger mangler ved selve avtaleinngåelsen, som eksempelvis tvang, svik og utnyttelse, samt bristende forutsetning. Se særlig avtaleloven §§ 28, 29, 30, 33 og 36.

5.1.1 LB-2010-172934

I LB-2010-172934 var det mannens illojale opptreden og bristende forutsetning som gjorde at lagmannsretten anså skifteavtalen for å være urimelig. Skifteavtalen bygde på en forutsetning om at gevinsten ved salg av en bolig skulle bli innberettet som næringsinntekt og derfor skattes høyere. Mannen innrapporterte gevinsten som personinntekt. Kvinnen skulle etter dette hatt 10 % mer. Lagmannsretten anså at avviket på 10 % ikke alene var nok da urimelighetskravet er strengt. Imidlertid ble mannens svikaktige og illojale opptreden tillagt avgjørende vekt. Lagmannsretten anså dette å veie tyngre enn andre momenter som det vanligvis legges vekt på ved urimelighetsvurderingen. Lagmannsretten anså derfor skifteavtalen for å være urimelig.

5.1.2 LG-2011-27150

I LG-2011-27150 hadde mannen utnyttet kvinnens pressede situasjon. Eiendommen som kvinnen bodde på og hadde sin næringsvirksomhet, var i ferd med å kunne bli tvangssolgt. Kvinnen trengte kroner 600 000,- for å unngå dette. Mannen utnyttet denne svært pressede situasjonen da skifteavtalen ble inngått. Lagmannsretten kom til at det ikke forelå grunnlag for at mannen kunne skjevdele. Skifteavtalen ble satt til side i sin helhet.

6 Fellestrekk ved de skifteavtalene som ble lempet/ikke lempet

6.1 Kvinner og menn

Av de 19 sakene var det elleve³⁷ kvinner og åtte³⁸ menn som krevde lemping. Av de elleve sakene hvor kvinnen krevde lemping vant kvinnen hverken helt eller delvis frem i tre³⁹ av sakene. Mennene vant ikke frem i noen krav om lemping. Tallene viser at det er en kjønnsforskjell da det kun er kvinner som har fått medhold i lemping. Mine vurderinger av hva som er årsaken til denne kjønnsforskjellen fremkommer i punkt 6.2 og 6.3.

6.2 Avvik fra lovens deklarasjoniske regler, hensyn til barnene

Fellestrekket i de sakene hvor kvinnen ikke vant frem er at det ikke var særlig stort avvik fra deklarasjonisk rett. I noen av disse tilfellene var det slik at det var mannen som skulle overta fellesboligen for at barna skulle kunne fortsette å bo der.

Hensynet til partenes barn er et moment som går igjen i lagmannsrettsdommene. I flere av dommene har den ene av partene overtatt fellesboligen og dens verdi. Dette begrunnes med at det ikke skal være for stor overgang og forandring for barnene. Lagmannsretten anser derfor ikke et avvik fra lovens deklarasjoniske regler for å være av særlig betydning ved urimelighetsvurderingen. Eksempelvis var det i LB-2009-161600 hensynet til barna, samt partenes økonomi som gjorde at lagmannsretten konkluderte med at skifteavtalen ikke skulle settes til side.

Fellestrekket i de sakene hvor kvinnen vant frem er at skifteavtalen avvek fra lovens deklarasjoniske regler. Hvis det ikke forelå et særlig avvik fra deklarasjonisk rett vant ikke kvinnen frem. Et unntak fra dette var LB-2010-172934. Verdsettelsen av eiendommen i skifteavtalen forutsatte at mannen skulle oppgi salget som næringsinntekt. Dette gjorde han imidlertid ikke. Han oppgav den som kapitalgevinst. Dette gav han en redusert skatt på kroner 600 000,-. Hensyntatt denne skatteendringen skulle kvinnen hatt 10% mer etter lovens deklarasjoniske regler. Lagmannsretten presiserte at dette ikke var nok for å lempe skifteavtalen grunnet det strenge urimelighetskravet. Det at avviket fra deklarasjonisk rett skyldtes mannens illojale oppførelsen medførte at dette var en bristende forutsetning for kvinnen. Dette medførte at lagmannsretten anså avtalen for å være urimelig. Selv om det ikke fremkommer av Rt. 2001 s.

---

³⁷ LE-2013-110698, LA-2013-29609, LG-2012-168185, LA-2011-84441, LA-2012-151819, LB-2010-172934, LG-2011-27150, LB-2011-1973692, LG-2008-68015, LA-2007-110071, LG-2007-67474,

³⁸ LG-2015-139087, LE-2014-59320, LA-2014-111873, LB-2013-145793, LH-2013-154227, LB-2013-6498, LG-2012-1578, LB-2009-161600

³⁹ LE-2013-110698, LG-2012-168185, LG-2007-67474

716 at illojalitet skal tillegges avgjørende vekt ved urimelighetsvurderingen, er det et kontraktsrettslig prinsipp. Det er grunn til å anta at illojalitet i en familierettslig sammenheng vurderes som et sterkere moment for å tilsidesette en skifteavtale, enn i andre avtalerettslige sammenhenger.

6.3 Brakt inn og avviket fra lovens deklarasjoniske regler

Det er litt overraskende at målestokken om hva partene har brakt inn i ekteskapet kun er vurdert i fire av 19 dommer. I to av disse var det kvinnen som krevde skifteavtalen lempet. I begge tilfeller ble skifteavtalen lempet. I LA-2012-151819 var det kvinnen som hadde tjent mest under ekteskapet og derfor bidratt mer. Imidlertid var det et avvik fra deklarasjonisk rett. Kvinnen ble vesentlig dårligere stilt. Dette viser viktigheten av målestokken om avviket fra deklarasjonisk rett. I to av de fire dommene var det mannen som krevde skifteavtalen lempet. Mennene vant ikke frem med krav om lemping.

I LA-2014-111873 var det mannen som krevde skifteavtalen lempet. Lagmannsretten påpekte at skifteavtalen ikke i særlig grad avvek fra deklarasjonisk rett. Dessuten så lagmannsretten på hva partene hadde brakt inn. Kvinnen hadde bidratt mye da hennes arbeid i hjemmet muliggjorde at mannen kunne bruke sin tid på en strandparsell. I tillegg betalte hun utgiftene til familiens daglige underhold. Imidlertid forelå det som nevnt ikke særlig avvik fra deklarasjonisk rett. Her ser vi at lagmannsretten benytter begge momentene.

En fellesnevner i de åtte dommene hvor skifteavtalen ble helt eller delvis lempet er at det forelå et avvik fra deklarasjonisk rett. Imidlertid var det LB-2010-172934 ikke nok med et avvik på 10% fra lovens deklarasjoniske regler, men avtalen ble ansett for å være urimelig da mannens opptrådte illojalt. I de andre sakene forelå det store avvik fra lovens deklarasjoniske regler.

Et unntak fra dette var LE-2013-110698. Mannen hadde i denne saken fått mer enn han skulle etter lovens deklarasjoniske regler. Imidlertid var det han som skulle overta fellesboligen hvor barnene skulle fortsette å bo. Kvinnen vant derfor ikke frem.

7 Andre faktorer som er vektlagt av lagmannsretten

7.1 Partenes bevissthet

I flere av lagmannsrettsdommene begrunnes avviket fra lovens deklarasjonsregler med at partene gjorde dette valget bevisst. Eksempelvis at partene bevisst valgte å gi den ene parten mer av boet, ofte fellesboligen, da barnene skal bo mesteparten av tiden der.

7.2 Uriktig opplysning

I LH-2013-154227 vurderte ikke lagmannsretten de to målestokkene. Her vektla lagmannsretten at feilinformasjonen vedrørende næringslånet var mannens egen risiko. Mannen kom bedre ut ved å gi uriktige opplysninger, som medførte at kvinnen godtok at en gjeld skulle være med i skifteoppgjøret.

8 Lagmannsrettspraksis sett opp mot Rt. 2001 s. 716

8.1 Illojalitet

Rt. 2001 s. 716 vurderte Høyesterett hvorvidt mannen gav de opplysninger om den forestående aksjeemisjonen og den forhøyede verdien aksjene ville få, som kvinnen hadde krav på. Emisjonsprosessen var ikke ferdig da skifteavtalen ble underskrevet. Imidlertid var emisjonsprosessen i slutfasen. Høyesterett anså at mannen skulle ha opplyst kvinnen om den pågående emisjonen og at aksjeverdiene ville stige, for at han skulle ha oppfylt kravet om lojalitet. Høyesterett anså ikke mannen for å ha oppfylt de kravene til lojalitet som stilles. Høyesterett påpeker at det foreligger et strengere krav til lojalitet og oppriktighet ved inngåelsen av familierettslige avtaler eller vanlige formuerettslige avtaler. Imidlertid fant ikke Høyesterett at dette var tilstrekkelig grunnlag for å sette skifteavtalen til side.

Jeg anser vurderingen om illojalitet i LB-2010-172934 å avvike noe fra det resultatet Høyesterett kom med i Rt. 2001 s. 716. Høyesterett anså mannens opptreden for å være illojal, men anså det likevel ikke for å være nok til å sette skifteavtalen til side. I LB-2010-172934 anså lagmannsretten at mannens illojalitet medførte at skifteavtalen ble ansett for å være urimelig. Boets totale verdier fremkommer ikke i høyesterettsdommen. Det er derfor ikke mulig å si hvor stort avviket er fra deklarasjonsrett. Imidlertid ser det ikke ut til at det forelå et vesentlig større avvik i lagmannsrettsdommen.

Jeg anser derfor lagmannsretten for å legge større vekt på illojalitet som en urimelighetsgrunn enn hva Høyesterett gjorde i Rt. 2001 s. 716.

Imidlertid anser jeg lagmannsretten for ikke å legge tilstrekkelig vekt på bristende forutsetninger eller illojalitet i LB-2013-145793. I denne saken var partenes to felles barn et resultat av kvinnens utroskap. Etter min vurdering er denne type illojalitet av en betydelig større alvorlighetsgrad enn mannens illojalitet i Rt. 2001 s. 716 da det kun gjaldt en forhøyet aksjeverdi. I lagmannsrettsdommen viste det seg at mannen ikke var genetisk far til de to barnene. Dette anser jeg for å være en høyere grad av illojalitet enn når det gjelder aksjeverdier.

8.2 Avvik fra deklarasjonsrett

Lagmannsretten har i ett tilfelle vektlagt at partene var innforstått med at det ikke skulle være et matematisk korrekt oppgjør. Partene var med andre ord enig i at skiftet ville innebære et avvik fra ekteskapslovens deklarasjonsregler. Dette var eksempelvis tilfellet i LE-2014-59320 hvor kvinnen overtok fellesboligen og dens verdi. Hun fikk større verdier etter skifteavtalen enn hva hun skulle fått etter lovens delingsregler. Lagmannsretten la vekt på at partene var bevisste på at skifteavtalen avvok fra lovens deklarasjonsregler. Videre påpekte lagmannsretten at dette var med på å styrke synet om at avviket må være positivt urimelig for at retten skal kunne sette skifteavtalen til side. Lagmannsretten anså derfor avtalen for ikke å være urimelig.

8.3 Beskytte den svake part/behov for midler i fremtiden

Lagmannsretten har i LG-2015-139087 lagt vekt på hensynet om å beskytte den svake part. I denne dommen ble dette hensynet vektlagt hvor det var mannen som krevde skifteavtalen revidert. Imidlertid var det mannen som etter skifteavtalen kom økonomisk best ut. Begge parter hadde bidratt økonomisk under ekteskapet, men det var mannen som hadde bidratt mest da han var ferdig utdannet og hadde jobbet flere år mens kvinnen var student. Han hadde derfor bidratt mer til felles bolig. Lagmannsretten viste her til NOU 1987:30 s. 97 og Rt. 1999 s. 716 som drøftet el. § 46. Det ble uttalt at grunnvilkåret må være at ektefellen blir urimelig dårlig stillet økonomisk sett. Urimeghetsvurderingen i § 46 regulerer forholdet til ektepakt, og ikke skifteavtale. Lagmannsretten mente antakelig at det var momenter ved urimeghets-

vurderingen i § 46 som er like i § 65. Lagmannsretten anså ikke mannen for å være en svak part. Skifteavtalen ble ikke lempet.

Lagmannsretten påpekte videre i LG-2015-139087 at hovedsiktemålet med lempingsbestem- melsen er å beskytte den svake part. Dette er ikke noe jeg har sett særlig omtalt andre steder hverken av Høyesterett eller i andre rettskilder. Det er forståelig at det har en betydning ved inngåelsen av en skifteavtale. Imidlertid vil det ved en urimelighetsvurdering vektlegges hvor mye hver av partene har å leve av. I denne saken var det mannen som kom best ut økonomisk, og det var han som krevde avtalen revidert. Lagmannsretten anså derfor ikke mannen for å være en svak part. Hva partene har å leve av i fremtiden anses som et vektleggende moment. Dette er noe som vektlegges i flere dommer.

9 Avsluttende betraktninger

Det er tydelig at avviket fra lovens deklarasjonsregler i større grad blir tillagt vekt enn hva partene har brakt inn i ekteskapet. Dessuten legger lagmannsretten vekt på andre momenter som ikke blir nevnt i Rt. 2001 s. 716.

Lagmannsretten vektlegger målestokken om partene bidrag i mindre grad enn avviket fra lo- vens deklarasjonsregler. Hva partene har brakt inn nevnes i fire av 19 lagmannsrettsdom- mer. Det er mulig at målestokken om hva partene har brakt inn ikke nevnes fordi det ikke er nevneverdig forskjell på hva partene har bidratt med. Ofte vil partene ha bidratt mer på like fot enn hva det var i Høyesterettsdommen. Slik jeg tolker det anser ikke lagmannsrettene må- lestokken om hva partene har brakt inn som like viktig, og er derfor vurdert i fire av 19 dom- mer.

Det fremstår som om partenes bidrag er et moment i de tilfellene hvor det allerede er et avvik fra lovens deklarasjonsregler. I de tilfeller hvor det ikke er et særlig avvik fra lovens dekla- ratoriske regler legger lagmannsretten derimot ikke vekt på partenes bidrag.

For at en avtale skal kunne settes til side må det være et avvik fra lovens deklarasjonsregler. Uansett hvor mye en part har bidratt, så vil lovens regler gjelde hvis man ikke blir enig. Like- vel vil det ikke alltid være så åpenbart hva som følger av deklarasjonsrett i tilfeller hvor unn- takene i el. § 59 annet og tredje ledd kommer til anvendelse. Imidlertid er de snevre unntaks-

regler. Grunnmomentet som må være til stede for at det skal være snakk om lemping er avvik fra deklarasjonisk rett. Momentet om partenes bidrag får først betydning når det allerede foreligger et avvik fra lovens deklarasjoniske regler.

Det avgjørende vil være hvor stort avviket må være for at avtalen skal lempes. I urimelighetsvurderingen kommer også andre forhold inn, som for eksempel hva partene har brakt inn, lojalitet, samt hensyn til partenes barn. Lagmannsrettspraksisen som er gjennomgått i denne masteroppgaven viser at lagmannsrettene vektlegger flere forhold. Det er likevel noen forhold som går igjen oftere, som nevnt ovenfor. Dagens praksis gir et betydelig skjønnsmessig rom for retten til å vurdere hvorvidt avtalen er urimelig eller ikke. Fordelen med dagens praksis er at retten i stor grad kan vurdere konkret om en sak virker urimelig ut i fra de hensynene de mener gjør seg gjeldende i den enkelte sak. Denne muligheten kan likefullt være en ulempe da usikkerheten rundt hvilke hensyn som vil vektlegges reduserer forutberegneligheten. Redusert forutberegnelighet kan igjen føre til økning av antall rettsprosesser da folk har behov for rettslig avklaring.

10 Litteraturliste

Bøker og artikler

- Holmøy, Vera og Lødrup, Peter *Ekteskapsloven – og enkelte andre lover med kommentarer, 2.utg., 2001*
- Holmøy, Vera, Lødrup, Peter og Asland, John *Ekteskapsloven med kommentarer Bind 1, 3.utg., 1.opplag, 2013*
- Lødrup, Peter og Sverdrup, Tone *Familieretten, 8.utg., 2016*
- Strøm Bull, Kirsti *Avtaler mellom ektefeller, 1993*
- Sverdrup, Tone *Kommentarer til ekteskapsloven, Norsk lov-kommentar nettversjon, [sitert 14.03.17]*
- Sverdrup, Tone ”Krav om lemping av skifteavtale. Høyesterettsdom av 30.mai 2001, sak nr. 2000/1151”, *Nytt i privatretten*, Nr.3 – september 2001, side 17-18
- Sverdrup, Tone ”Påstand om urimelig ektepakt, jf. el. § 46 2.ledd - Rt. 1999 s.718”, *Nytt i privatretten*, Nr. 3/1999, side 14
- Woxholth, Geir *Avtalerett, 10.utg., 2017*

Lover

Lov av 4. juli 1991 nr. 47 lov om ekteskap (ekteskapsloven)

Lov av 31. mai 1918 nr. 2 om indgaaelse og oppløsning av egteskap

Lov av 31. mai 1918 nr. 4 lov om avslutning av avtaler, om fuldmagt og om ugyldige viljeserklæringer (avtaleloven)

Forarbeider

NOU 1987:30, Innstilling til ny ekteskapslov – del II   Sitert fra Lovdata

Ot.prp.nr 28 (1990-91) Om lov om ekteskap   Sitert fra Lovdata

Domsregister

LG-2015-139087

LE-2014-59320

LA-2014-111873

LB-2013-145793

LH-2013-154227

LB-2013-6498

LE-2013-110698

LA-2013-29609

LG-2012-168185

LA-2012-151819

LG-2012-1578

LA-2011-84441

LB-2011-197364-2

LG-2011-27150

LB-2010-172934

LB-2009-161600

LG-2008-68015

LA-2007-110071

LG-2007-67474

Rt. 2001 s.716

Rt. 1990 s. 1106

Rt. 1999 s. 718